

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕСЛИЋ
ЗА ПЕРИОД 2018 – 2027. ГОДИНА

Децембар 2017. год.

САДРЖАЈ

Увод.....	3
1.1 Методологија креирања стратегије развоја	3
2 Стратешка платформа.....	4
2.1 Ситуациона анализа	4
2.1.1. Географски положај и природне карактеристике	4
2.1.2. Демографске карактеристике и кретања укључујући стање дијаспоре.....	6
2.1.3. Преглед стања и кретања у економији	7
2.1.4. Преглед стања и кретања на тржишту рада	18
2.1.5. Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја	22
2.1.6. Стање просторно-планске документације, инфраструктуре и јавних услуга.....	29
2.1.7. Заштита животне средине укључујући смањење ризика од катастрофа/несрећа	31
2.1.8. Анализа буџета и пројекције средстава за финансирање реализације стратегије развоја	35
2.2. SWOT анализа и стратешко фокусирање.....	39
2.2.1. Преглед унутрашњих и спољних фактора – SWOT анализа.....	39
2.2.2. Стратешко фокусирање	40
2.3. Визија развоја и стратешки циљеви, са индикаторима.....	41
2.3.1. Визија развоја	41
2.3.2. Стратешки циљеви, са индикаторима	42
3 Приоритети и мјере са индикаторима	44
3.1 Преглед приоритета и припадајућих мјера са индикаторима	45
4 Кључни стратешки пројекти.....	48
5 Опис унутрашње и међусобне усклађености стратешког документа	50
6 Оквирни финансијски план.....	55
7 Оквир за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратегије развоја	58
8 Прилози.....	61
8.1 Сажети преглед стратешких циљева, приоритета и мјера.....	61
8.2 Детаљан преглед мјера	71

Увод

Стратегија развоја општине Теслић за период 2018-2027. године представља кључни стратешко-плански документ којим се усмјерава развој локалне заједнице у три најважнија аспекта: економском, друштвеном и аспекту животне средине.

Стратегија је израђена као оквир за дефинисање заједничких циљева, подстицања локалних снага, али и као одговор на изазове дугорочног развоја општине и свеукупног живота у њој.

Она је системски инструмент за проактивно и одговорно управљање локалним развојем и представља обједињени, финални резултат фазе планирања, с једне стране, и главно полазиште за фазу имплементације, с друге стране. Стратегијом се дефинишу визија, стратешки циљеви и стратешки фокуси за дугорочни период од 10 година, док секторски развојни планови (економски развој, друштвени развој и заштита животне средине) дефинишу секторске циљеве, резултате, програме, пројекте и мјере за средњорочни период од 5 година.

Стратегија је израђена од стране радних тијела Општине-Тима за израду стратегије, уз учешће Партнерске групе која је формирана од представника јавног, приватног сектора и организација цивилног друштва, са којима су проведене јавне консултације.

Техничку подршку у процесу израде Стратегије је пружио Пројекат општинског и околишног управљања (МЕГ), који финансира Влада Швајцарске, а имплементира Развојни програм Уједињених нација (УНДП) у Босни и Херцеговини.

1.1 Методологија креирања стратегије развоја

Приликом израде Стратегије развоја општине Теслић је коришћена методологија за планирање интегрисаног локалног развоја (МиПРО), која је препоручена општинама и градовима од стране Владе Републике Српске и Савеза општина и градова РС.

Ова методологија се заснива на два основна принципа: одрживости и социјалној укључености, промовишући модел развоја који комбинује економски просперитет са социјалном укљученошћу уз рационално коришћење природних ресурса. Одрживост као принцип интегрише економски и аспект животне средине, док принцип социјалне укључености подразумева једнаке шансе за све и правичност у смислу идентификовања потреба и интереса маргинализованих и социјално осјетљивих група становништва.

Главне карактеристике методологије су интегрисани приступ и обезбјеђивање учешћа заједнице у креирању и ревизији стратегије. Интегрисани приступ се остварује хоризонтално, усклађивањем циљева и интервенција у секторима економског развоја, друштвеног развоја и животне средине, али и вертикално, усклађивањем са стратешким документима виших нивоа.

Нацрт стратешке платформе, односно стратешке оријентације као полазног и носећег дијела цијелог документа, урадио је Тим за израду стратегије развоја, у сарадњи са представницима јавног сектора (општинских и републичких установа и институција). У поменутом процесу, Тим за израду стратегије је имао стручну помоћ и подршку обезбијеђену од стране МЕГ пројекта.

Стратешка платформа обухвата најважније налазе социо-економске и *SWOT* анализе, стратешке фокусе, визију и стратешке циљеве развоја.

Општински развојни тим, уз помоћ консултанта, извршио је усаглашавање Стратегије развоја општине Теслић, за период 2018-2027, са Законом о стратешком планирању и управљању развојем („Службени гласник РС“, број 63/21) и Уредбом о стратешким документима („Службени гласник РС“, број 94/21). Суштина и подаци се нису мијењали, већ је структура Стратегије усаглашена са чланом 16. наведене Уредбе. Период на који се односи усаглашена Стратегија развоја остаје исти 2018-2027. година, док ће у индикативном финансијском плану, као и код полазних вриједности индикатора, базна година бити 2021. Допуне у усаглашеној Стратегији развоја општине Теслић, за период 2018-2027. година односе се на следеће:

- За утврђене индикаторе стратешких циљева и приоритета допуњени су подаци за полазне и циљне вриједности (базна година 2021, а циљна година 2027.);
- Утврђени су индикатори на нивоу мјера и њихове полазне (2021. година) и циљне вриједности (2027. година);
- Идентификовани су кључни стратешки пројекти и њихове процијењене вриједности;
- Као прилог урађена су два документа и то: Сажети преглед Стратегије развоја и Детаљан преглед мјера.

Усаглашавање Стратегије развоја урађено је ради ефикасније израде спроведбених докумената у складу са Уредбом о спроведбеним документима у Републици Српској („Службени гласник РС“, број 8/22).

2 Стратешка платформа

2.1 Ситуациона анализа

2.1.1. Географски положај и природне карактеристике

Општина Теслић географски је смјештена у сјеверном дијелу Републике Српске и Босне и Херцеговине. Површина општине износи укупно 846 км² што је чини једном од највећих општина у БиХ према величини територије. Општина Теслић граничи са десет општина укључујући: Добој, Тешањ, Маглај, Жепче, Зеница, Травник, Котор Варош, Челинац, Прњавор и Станари.

Простор општине омеђен је планинама Чавка, Узломац, Борја, Вучја Планина, Влашић, Махњача и Црни Врх. Сјеверни дио општине Теслић, припада Перипанонском ободу, односно јужном ободу Панонског базена, док су јужни дијелови општине смјештени у Динарском планинском подручју. Већи дио простора општине чини побрђе, те средње и ниске планине са ријечним долинама и клисурама између њих.

Најнасељенији је сјевероисточни дио општине који чине равничарска и брежуљкаста земљишта око ријека Велике и Мале Усоре, те Мале Укрине. У наведеном подручју налази се и сам град Теслић који је смјештен у долини ријеке Велике Усоре, на надморској висини од 204 м. Најзначајнија саобраћајница која пролази кроз општину и град Теслић је магистрални пут М4 који према истоку повезује Теслић са Добојем, а према западу са Котор Вароши, Бања Луком, Приједором и Новим Градом.

Слика 1. Општина Теслић

Подручје општине Теслић одликује умјерено-континентална клима са просјечном годишњом температуром од 10°C. Најтоплији мјесец у години је јули са просјечном средњом температуром од 19,3°C, док је најхладнији јануар са -1,7°C. Љетњи период карактеришу релативно велика количина падавина, посебно у јуну (108 мм) и доста честе локалне непогоде праћене градом (посебно у брдско- планинском дијелу).

Најзначајнији природни ресурси општине Теслић су:

- шуме;
- пољопривредно земљиште;
- водни потенцијали, посебно љековите минералне воде;
- минералне сировине.

Шуме су најзначајнији природни ресурс општине Теслић. Шумски потенцијал општине Теслић износи 5% у укупном шумском потенцијалу Републике Српске, што је врло значајан постотак ако се узме у озбир да се на општину Теслић односи само 3% територије и 3% становништва РС. Површина шумског земљишта на подручју општине Теслић, укључујући земљиште у државном и приватном власништву, износи укупно 57.912,94 ха, односно 68% укупне површине општине Теслић. Високе шуме с природном обновом заузимају 60,56% укупне шумске површине.

Водни ресурси с којима располаже општина Теслић су површинске воде, акумулације подземних вода те изворишта минералних и термалних вода. Подручјем општине Теслић протиче 21 ријека и укупна дужина њихових токова износи 237 км. Ријека Усора представља највећи водоток са 50,3 км дужине рјечног тока. У Гомјеничком језеру (површина цца. 0,65 ха, укупна количина воде цца. 20.000 м³) је заступљена риба попут шарана и штуче коју риболовци вјештачки насељавају. Најзначајнији водни ресурс општине Теслић су љековите минералне воде (Бања Врућица, Влајићи) на основу којих се развио здравствени туризам са Бањом Врућицом као изванредним привредним потенцијалом.

Од укупне површине општине на пољопривредно земљиште отпада 41.523 ха, што представља око 49% површине општине. Од тога, око 45% су оранице. Обрадиво пољопривредно земљиште и пашњаци су погодни за развој многих грана пољопривреде попут ратарства, воћарства, повртларства и сточарства. Карактеристика пољопривредног земљишта, у већини случајева, је уситњеност парцела. Већина пољопривредних посједа је величине око 3,5 ха са парцелама мањим од 1 ха.

Минералне сировине са којима располаже општина Теслић су магнезит, лапорац, доломит, гранит и кречњак.

2.1.2. Демографске карактеристике и кретања укључујући стање дијаспоре

Према резултатима пописа проведеног 2013. године на подручју општине Теслић живи 38.536 становника, од чега 19.857 жена и 18.679 мушкарца¹. Према националној припадности најзначајније учешће у проценту од 75,4% имају Срби, Бошњаци 18,6%, Хрвати 3,7% и остали 2,3%.

Општина Теслић спада у ред мање насељених општина у Босни и Херцеговини.

Према резултатима пописа, просјечна густина насељености је 45,5 становника/км². На простору општине налази се 57 насељених мјеста у оквиру 49 мјесних заједница. Степен урбанизације је низак, и у демографској структури превладава рурално становништво, које чини 60% од укупног броја становника. Урбано подручје захвата 27,30 км² што је 3,22% укупне површине општине Теслић.

Општина Теслић у периоду 2012.-2016. биљежи константан пад броја становника, смањењем природног прираштаја (већи број умрлих од рођених) и унутрашњом миграцијом становништва (пресељење у друге општине). Од 2012. до 2016. године умрло је 452 становника више него што је рођено беба, те је сваке године у посматраном периоду тај тренд био негативан. Разлози за миграцију су бројни од образовања и запошљавања до потраге за бољим квалитетом живота.

Тренд природног кретања становништва

Подаци презентовани у Табели 1. указују да је присутан негативан тренд у природном прираштају становништва на подручју општине Теслић.

Табела 1. Преглед кретања природног прираштаја становништва у општини Теслић за период 2012-2016.

Опис	2012	2013	2014	2015	2016	Укупно
Процијењени број становника	41.968	41.904	41.904	41.904	41.904*	-
Природни прираштај	-53	-120	-124	-155	Н/А	-452
Унутрашња миграциона кретања	-11	- 63	- 27	- 46	-Н/А	-147
Укупно смањење становника	-64	-183	-151	- 201	-Н/А	-599
Број пописаних домаћинстава*						13.319
Број пописаних станова*						19.903
Просјечан број чланова домаћинства*						3,15

*Прелиминарни резултати пописа

**Подаци Агенције за статистику БиХ

Извор: Статистички Годишњак Републике Српске 2016

¹ Презентовани подаци у економској анализи, која је дата у наставку текста, су изведени на основу прелиминарних резултата пописа по којима је на подручју општине Теслић пописано 41.904 становника

2.1.3. Преглед стања и кретања у економији

Према критеријумима из Одлуке Владе Републике Српске за утврђивање степена развијености, општина Теслић је сврстана у ред развијених општина, док је до 1992. године, сврставана у ред средњеразвијених привредних средина. Томе је првенствено допринио развој индустрије у дрвопреради, хемијској индустрији, металопрерађивачкој индустрији, и индустрији обуће и текстила, те развој грађевинарства, саобраћаја и трговине.

Укупни приходи пословних субјеката регистрованих на подручју општине Теслић у 2016. години износили су 295.987.999 КМ, док су у 2015. години укупни остварени приходи износили 267.831.988 КМ. То јасно показује да су пословни субјекти у 2016. години остварили раст укупних прихода у односу на 2015.годину за 28.156.011 КМ, или процентуално 10.51%.

Укупни расходи пословних субјеката регистрованих на подручју општине Теслић у 2016. години износили су 272.383.341 КМ, док су у 2015. години укупни остварени расходи износили 256.869.276 КМ. То показује да су пословни субјекти у 2016. години остварили раст укупних расхода у односу на 2015.годину за 15.514.065 КМ, или процентуално 6.03 %.

Прерађивачка индустрија је најзаступљенија грана привреде општине Теслић у којој послује највише предузећа. Према класификацији дјелатности у 2016. години, у оквиру прерађивачке индустрије послује 70 привредних субјеката, од чега се 23 пословна субјеката баве прерадом дрвета. Укупни приходи ове индустријске гране износе 149.115.672 КМ.

У овом сектору је укупно запослено 2.663 радника, а просјечна бруто плата износи 639 КМ, што је за 34% ниже од републичког просјека у овој дјелатности. Укупан извоз који су предузећа из ове области остварила у 2016. години износи 67.841.752 КМ.

Трговина на велико и на мало, је привредна грана која по величини укупног прихода заузима друго мјесто привреде општине Теслић. У оквиру ове гране, послује 41 привредни субјекат од чега се њих 20 бави трговином на велико. Ова привредна грана је у 2016. години остварила укупан приход од 75.051.148 КМ, и запошљавала је 339 радника, са просјечном бруто платом од 633 КМ (у презентованим подацима нису обухваћени показатељи за самосталне предузетнике). Према броју предузећа, грађевинарство је грана која је на трећем мјесту са укупно 20 привредних субјеката, од чега се 8 привредних субјеката бави специјализованим грађевинским дјелатностима. Укупни приходи ове гране износе 13.852.479 КМ. У овом сектору је укупно запослен 291 радник, а бруто плата износи у просјеку 520 КМ.

Табела 2. Број пословних субјеката и број запослених на подручју општине Теслић за период 2014-2015

КД ПОДРУЧЈЕ	Број пословних субјеката		Број запослених	
	2014	2015	2014	2015
А – Пољопривреда, шумарство и риболов	17	18	233	253
Б – Вађење руда и камена	2	2	-	-
Ц – Прерађивачка индустрија	100	109	2.356	2.360
Д – Производња и снабдијевање елек.енергијом,гасом,паром и климатизација	2	2	52	58
Е – Снабдијевање водом,управљање отпадом,канализација,санација животне средине	4	4	125	114

Ф – Грађевинарство	41	40	327	376
Г – Трговина на велико и мало,	115	116	891	1027
Х – Саобраћај и складиштење	28	29	244	233
И – Хотелијерство и угоститељство	4	5	468	487
Ј – Информације и комуникације	5	5	26	26
К – Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	-	-	52	52
Л – Пословање некретнинама	-	1	11	2
М – Стручне, научне и техничке дјелатности	15	16	78	86
Н – Административне и помоћне услужне дјелатности	4	4	6	7
О – Јавна управа и одбрана,обавезно социјално осигурање	4	4	325	315
П - Образовање	13	15	649	650
Q – Здравствена заштита и социјални рад	16	16	286	285
Р – Умјетност, забава и рекреација	32	32	24	21
С – Остале услужне дјелатности	86	91	95	96
У – Дјелатности екстериторијалних организација и органа	-	-	-	-
УКУПНО БРОЈ ПОСЛОВНИХ СУБЈЕКТА	488	509		
УКУПНО БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ			6250	6448

У току 2016. године пословни субјекти су пословали у 40 различитих области те највећи приходи остварени су у следећим областима:

Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, осим намјештаја; 31.146.977.00 КМ

Трговина на велико: 65.050.961.00 КМ

Дјелатности здравствене заштите : 23.079.553.00 КМ

У погледу просјечно остварених плата, здравствена дјелатност биљежи највећу просјечну бруто плату од 989 КМ, док је у грађевинарству најнижа просјечна бруто плата и износи 520 КМ.

Укупан број запослених у регистрованим пословним субјектима на подручју општине Теслић у 2016. години износио је 4.256, док је у 2015. години број запослених износио 3.936, што је за 320 радника више у односу на 2015. годину.

Прерађивачка индустрија је на првом мјесту по броју запослених радника на територији општине Теслић, а укупан број запослених у овој грани је 2.662 и у односу на 2015. годину је већи за 213.

Од наведеног броја, највећи број запослених је у области производња коже и производа од коже, гдје је број запослених у 2016. години повећан за 116 радника у односу на 2015. годину.

Трговина на велико и на мало, без самосталних предузетника, је подручје које је на другом мјесту по броју запослених на територији општине Теслић, са укупним бројем запослених 339 у областима које обухвата ово подручје, гдје је забиљежен пораст броја запослених за 70 нових радника у односу на претходну годину.

Према броју запослених, сектор здравствене заштите и социјалног рада са 484 запослена, се налази на трећем мјесту.

Мјере подстицаја у привреди

Привредним друштвима и самосталним предузетницима регистрованим на подручју општине Теслић, су на располагању различити видови подстицаја: субвенције за подстицај извоза, новчани подстицаји за развој пољопривреде и села, подршка инвестицијама и запошљавању, итд.

Најзначајнији видови подршке које општина Теслић обезбјеђује су: подстицаји за ново запошљавање у привреди, подстицаји у пољопривреди, умањење такси и накнада (рента и уређење приликом градње, продаја земљишта у пословним зонама по умањеним цијенама и сл.), те подршка запошљавању која се остварује у сарадњи са различитим донаторима и усмјерена је на запошљавање теже запошљивих категорија становништва (жене, млади, рурално становништво и сл.). Резултати годишњих анализа, указују да мјере подстицаја новог запошљавања дају добре резултате и да их је потребно стално прилагођавати потребама корисника и наставити са њиховом примјеном.

Пословне зоне

На подручју општине Теслић налазе се три пословне зоне:

- пословна зона Борја (brownfield, површина 5,6 ха),
- пословна зона Ланара (greenfield, површина 14 ха),
- пословна зона Жарковачка поља (brownfield, површина 40 ха, слободно 20 ха).

Пословна зона Борја

Пословна зона Борја се налази у ширем центру града у улици Светог Саве. Површина поменуте зоне је 5,6 ха. Зона чини дио бивше ДИ Борја и настала је након преноса власништва дијела ДИ Борје од стране Владе Републике Српске у посјед Општине Теслић. За зону је донесен регулациони план који је предвидио задржавање дијела постојећих производних објеката, док је за дио земљишта предвиђено уклањање постојећих објеката (који нису у функцији) и изградња нових пословних објеката. Кроз зону пролази потребна инфраструктура (водоводна, канализациона, електро и путна). Регулационим планом је предвиђена изградња улице дуж јужне границе зоне (између дијела који је остао у власништву Владе РС и дијела ПЗ Борја) која би имала улогу градске обилазнице. У зони послују три субјекта из дрвопрераде и металопрераде, а према важећем регулационом плану у овој пословној зони предвиђено је укупно 7 парцела.

Пословна зона Ланара

Пословна зона Ланара је смјештена на јужном ободу градског подручја у Мјесној заједници Рудник. Од центра града је удаљена око 1,5 км. Површина зоне је 14 ха. Ради се о greenfield зони у којој су регулационим планом дефинисане укупно 23 парцеле намијењене изградњи пословних објеката. Величина парцела се креће од 4.200 м² до 9.000 м². У зони је извршена припрема пословне инфраструктуре за укупно 11 парцела што обухвата водоводну, канализациону, електро, телефонску и путну инфраструктуру. У 2017. години је започето стављање у функцију зоне продајом уређених парцела. До краја августа 2017. године, укупно је продано 5 парцела заинтересованим инвеститорима.

Пословна зона Жарковина

Пословна зона је смјештена са сјевероисточне стране града Теслића на око 3 км од градског подручја. Пословна зона се налази у непосредној близини магистралног пута М4 Добој-Бањалука и представља brownfield локацију у којој је око ½ зоне према просторно планској документацији слободно за изградњу. У зони послује 4 предузећа са око 500 радника из области текстила, метало и дрво прераде. У зони постоји потребна пословна инфраструктура за дио простора који је изграђен и који је у функцији, и дио пословне инфраструктуре у неизграђеном дијелу зоне (водоводна, канализациона и телекомуникациона инфраструктура).

Индустрија

Прерађивачка индустрија је једна од најзначајнијих привредних грана општине Теслић. У оквиру ове индустријске гране послује 70 пословних субјеката док је у 2016. години пословао 61 субјект. Укупни остварени приход прерађивачке индустрије у 2016. години износи 149.115.672 КМ, а у 2015. години 136.084.598 КМ што представља повећање од 9,6%. Прерађивачка индустрија остварује 50,4% укупних прихода привреде општине Теслић, с учешћем прихода од извоза у укупном извозу од 89,9%, те запошљава највећи број радника са учешћем од 62,55% у укупном броју запослених.

Табела 3. Приказ финансијских показатеља предузећа са подручја општине Теслић чија је примарна дјелатност прерађивачка индустрија за период 2015 – 2016. године

Општи подаци	2015	2016
Број компанија	58	61
Укупан број запослених	2.288	2.663
Просјечан број запослених	42	38
Укупан приход од продаје (КМ)	136.084.598,00	149.115.672,00
Приход од извоза	66.485.264,00	65.890.241,00
Просјечан приход од продаје (КМ)	2.346.286,17	2.444.519,21
Број компанија до 500.000,00 КМ прихода	35	33
Број компанија од 500.000,00 КМ до 5.000.000,00 КМ прихода	15	20
Број компанија преко 5.000.000,00 КМ прихода	8	8
Број профитабилних компанија	48	50
Број компанија са оствареном добити преко 500.000,00 КМ	3	3

Извор: АПИФ, Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге Бања Лука

У области прерађивачке индустрије, према оствареном укупном приходу од продаје и броју запослених, издвајају се дрвна индустрија, прехранбена, текстилна, хемијска, индустрија коже и обуће и металопрерађивачка индустрија.

Дрвопрерађивачка индустрија

Велики шумски потенцијал општине Теслић је омогућио развој дрвопрерађивачке индустрије, као једне од најдоминантнијих привредних дјелатности општине. До 1992. године кључни субјект дрвопрерађивачке индустрије општине, био је некадашње предузеће дрвне индустрије "Борја" Теслић, која је запошљавала преко 1.500 радника. Ово предузеће прошло је кроз значајне

проблеме у процесу транзиције, међутим специфична техничка и пословна знања и искуства, која су развијена у овој фирми, као и стручна радна снага, послужили су као основа за развој приватног сектора у области дрвопрерађивачке индустрије у каснијем периоду.

Главни производи дрвопрерађивачке индустрије су резана грађа, елементи за индустрију намјештаја, плоче од масивног дрвета и остали слични полупроизводи. У овом сектору издвајају се 4 предузећа на основу оствареног прихода, броја запослених и капацитета којим располажу: Интерлигнум д.о.о., Елград д.о.о., Дрво-Комерц д.о.о. и Лигнакон д.о.о. Карактеристике ова четири предузећа су да заједно остварују око 50 милиона КМ прихода од продаје и запошљавају 937 радника што чини око 35% од укупног броја радника у прерађивачкој индустрији. Остала предузећа на подручју општине Теслић која послују у области дрвопрерађивачке индустрије остварују пословне приходе испод 2 милиона КМ и запошљавају у просјеку 5 радника.

У 2016. години, дрвопрерађивачка индустрија је остварила 54.840.310 КМ прихода у подручју прерађивачке индустрије, а у области шумарства и сјече дрвета 10.359.597 КМ, што укупно чини остварени приход дрвопрерађивачке индустрије од 65.199.907 КМ. Од укупно оствареног прихода дрвопрерађивачке индустрије, 21.928.694 КМ односи се на приход остварен извозом.

Металопрерађивачка индустрија

Основна дјелатност предузећа која се баве металопрерадом на подручју општине Теслић је производња металног намјештаја и конструкција, обрада инокса, жељеза и других метала, и др. У области металопрерађивачке индустрије на подручју Теслића регистровано је 18 пословних субјеката (податак за 2016.г.). Најзначајнија предузећа у овој грани индустрије, која запошљавају и највећи број радника у овој области на подручју општине Теслић су: Метал д.о.о., Еурометал д.о.о., Салдатура д.о.о. и ГИП 2 д.о.о.

У наредном периоду очекује се да и новосновано предузеће „Зрак-ДКС“, настало реорганизацијом предузећа „Зрак“ Теслић у стечају, постане значајан привредни субјект који ће утицати на повећање прихода металопрерађивачке дјелатности и повећања броја радника.

Приход металопрерађивачке индустрије износи 9.650.846 КМ. Од укупног броја запослених у прерађивачкој индустрији пословни субјекти који се баве металопрерадом запошљавају 152 радника.

Текстилна индустрија

Ова грана индустрије биљежи значајан пораст у посљедњих неколико година и представља све значајнију привредну грану у Теслићу. Најзначајније предузеће у овом сектору је Девих-текстил д.о.о. Теслић које је основано 2001. године, као директна страна инвестиција предузећа Девих д.о.о. Загреб. Крајем 2015. године регистрован је још један привредни субјект из области текстилне индустрије „Дивос“ који је у 2016. години запошљавао 70 радника.

У текстилној индустрији је у 2016. години било запослено укупно 386 радника, што чини око 14% укупног броја запослених у прерађивачкој индустрији. Учешће прихода текстилне индустрије у укупном приходу прерађивачке индустрије је око 11% у 2015. години и 10% у 2016. години. Такође у укупном приходу од извоза прерађивачке индустрије, текстилна индустрија учествује са 18% у 2016. години.

Индустрија коже и обуће

Значајнија предузећа у индустрији коже и обуће на подручју општине Теслић су Шкребић Компани д.о.о. (производња обуће), Верди д.о.о. (производња кожне обуће), и Нено д.о.о. (производња текстилне позамантерије).

Учешће прихода индустрије коже и обуће у укупном приходу прерађивачке индустрије износи 9% у 2015. години и 11% у 2016. години.

У индустрији коже и обуће, у 2016. години је било запослено 658 радника што је за око 3% више у односу на стање у 2015. години и што представља око 25% укупног броја запослених у прерађивачкој индустрији.

Вриједност извоза индустрије коже и обуће у 2016. Износио је 14.640.225 КМ, а учешће прихода од извоза у укупном извозу прерађивачке индустрије износи 21,56%.

Хемијска индустрија

Најзначајније предузеће на подручју општине Теслић у области хемијске индустрије је Акционарско друштво ХИ Дестилација Теслић, основано 1896. године. Дјелатност овог предузећа укључује производњу дрвеног угља и сирћетне киселине, производњу брикета од прашине дрвеног угља, те производњу ароматизованог, алкохолног, винског и јабуковог сирћета.

Учешће прихода хемијске индустрије у укупном приходу прерађивачке индустрије износи 11% у 2016. години. Хемијска индустрија у 2016. години запошљава око 350 лица што чини око 12% од укупно запослених у прерађивачкој индустрији. Учешће извоза у укупном приходу хемијске индустрије износи 56%, а учешће у укупном приходу прерађивачке индустрије износи 6%.

Прехрамбена индустрија

Значајнија предузећа на подручју општине Теслић која се баве прехрамбеном дјелатношћу су месна индустрија Натура Вита и пекара Унитас д.о.о.

Основна дјелатност предузећа Натура Вита је прерада меса и месних производа, а предузећа Унитас д.о.о. је производња пекарских производа. Прехрамбена индустрија је у 2016. години запошљавала 160 радника, што чини око 7% укупног броја запослених у прерађивачкој индустрији општине Теслић.

Учешће прихода прехрамбене индустрије у укупном приходу прерађивачке индустрије износи 16% у 2015. години а 14% у 2016. години.

Пласман производа прехрамбене индустрије општине Теслић се скоро у потпуности реализује на домаћем тржишту тако да је приход од извоза који остварују пословни субјекти из ове области занемарљив.

Грађевинарство

У 2015. години, у области грађевинарства је било регистровано 20 пословних субјеката са 376 запослених радника.

Према подацима АПИФ-а у 2016. години, код 20 напријед поменутих привредних субјеката је дошло до смањења укупног броја запослених на ниво од 291 радника.

У овој дјелатности се издваја пет значајнијих предузећа којима је примарна дјелатност грађевинарство: Градитељ а.д., Нискоградња а.д., Фалкон д.о.о., Планум д.о.о. и Предо градња

д.о.о. Од укупно оствареног прихода грађевинског сектора који износи 13.852.479 КМ, на приходе поменутих предузећа се односи 11.884.700 КМ или 86%. Ова предузећа заједно запошљавају 252 радника.

Грађевинска предузећа са подручја општине Теслић су скоро у потпуности оријентисана на домаће тржиште и у 2016. години нису имала извозних послова.

Трговина

У области трговинске дјелатности регистровано је укупно 116 пословних субјеката, од чега 41 привредно друштво и 75 самосталних предузетника. Учешће запослених трговинске дјелатности у укупном броју запослених на подручју општине Теслић износи 16%.

Укупан приход од продаје ових привредних субјеката износи 75.051.148 КМ у 2016. години, што представља повећање око 8% у односу на 2015. годину.

Мала и средња предузећа (МСП) и предузетништво

Према подацима Пореске управе Републике Српске, на дан 30.4.2017. године, на подручју општине регистрован је 1.151 предузетник, што је за 6% више у односу на 2015.годину².

У периоду од 2011.-2015. године, број пословних субјеката регистрованих на подручју општине се повећавао по просјечној стопи од око 6% годишње.

Табела 4. Преглед броја пословних субјеката у општини Теслић за период 2011 – 2015.

Општина/град Теслић	2011	2012	2013	2014	2015
	407	443	469	488	509

Извор: Статистички годишњак РС 2016

На основу критеријума о подјели предузећа на мала и средња према броју запослених, на подручју општине Теслић 96% пословних субјеката се класификује као мало предузеће које запошљава мање од 50 запослених, а према критеријуму оствареног годишњег прихода број малих предузећа је 181, што чини око 89% укупног броја пословних субјеката.

Табела 5. Преглед броја предузећа на подручју општине Теслић према величини предузећа у 2016. год.

Врста предузећа	Према броју запослених	Према оствареном годишњем приходу
Велика предузећа(преко 250 запослених; преко 8 мил. годишњи приход)	5	10
Средња предузећа(од 50 до 250 запослених; од 2 до 8 мил. годишњи приход)	4	13
Мала предузећа(до 50 запослених; до 2 мил. годишњи приход)	195	181
Укупно	204	204

² У 2009. години регистрована 941 предузетничка радња.

Шумарство и пољопривреда

Општина Теслић располаже са 52.149 ха шума у власништву Републике Српске, док се у приватном власништву налази 5.764 ха. Шумама у власништву Републике Српске газдује ШГ "Борја" Теслић, а приватним шумама њихови власници у складу са шумско-привредном основом коју доноси СО Теслић.

У структури шумског земљишта доминирају високе шуме са природном обновом које заузимају површину од 33.271 ха, односно 68% укупног шумског земљишта. У структури високих шума са природном обновом преовладавају мјештовите шуме јеле, смрче и букве (око 48%), затим високе шуме букве (око 25%), високе шуме храста китњака (око 21%) и високе шуме бијелог и црног бора (око 6%).

Према подацима добијеним од стране ШГ Борја Теслић, идентификовано је 547 ха шума високе заштитне вриједности, које ће бити основа за израду Елабората за управљање приликом израде нове шумско-привредне основе 2017. године.

Табела 6. Преглед дрвних залиха, запремински прираст и етат

Категорија шума	Врста дрвећа	Дрвна залиха, м³	Дрвна залиха, м³/ха	Год. запр. прираст м³/ха	Етат, м³/год
Високе шуме	четинари	2.265.090	68,08	1,84	36.650
	лишћари	6.233.120	187,35	3,66	98.400
	четинари	1.375	4,25	0,18	-
Деград. шуме	лишћари	36.923	114,19	2,10	1239
	четинари	684.894	146	5,41	11.610
	лишћари	153.591	32,79	1,02	6875
Шум. културе	четинари	14.472	2,77	0,14	0
	лишћари	791.063	151,46	4,73	15.000

Извор: ШГ Борја Теслић

Од укупног шумског земљишта на минирање површине отпада око 3.421 ха. Повремено се јављају опожарене површине, те површине нападнуте од губара и поткорњака што је посебно изражено задњих неколико година због високих температура које изазивају физиолошко слабљење стабала што их чини подложним нападу инсеката и бржем сушењу.

Према подацима АПИФ-а у области пољопривреде, шумарства и риболова послује 10 пословних субјеката. Број запослених у овој грани у 2015. години је износио 99, а у 2016. години 112 радника.

Пословни субјекти из области шумарства у 2016. години су остварили 10.359.597 КМ прихода, што представља повећање за око 61% у односу на ниво остварених прихода у 2015. години.

Повољан географски положај, климатски услови и расположиво пољопривредно земљиште чине општину Теслић врло погодним подручјем за развој пољопривреде.

Општина Теслић располаже са 41.523 ха пољопривредног земљишта (укључујући угаре и необрађене оранице), што представља 49% од укупне површине општине.

Највећи дио пољопривредног земљишта на подручју општине Теслић налази се у приватном власништву.

На подручју општине Теслић укупно је регистровано 735 пољопривредних газдинстава (јуни 2017. године).

Табела 7. Преглед структуре пољопривредног земљишта на подручју општине Теслић

	Укупно	Оранице	Пашњаци	Ливаде	Воћњаци	Угари и необрађене оранице
Површина у ха	41.523	18.561	5.324	2.517	1.395	13.726
% у укупној пољопривредној површини		44,70	12,82	6,06	3,35	33,05

Извор: Општинска управа Теслић

У структури пољопривредног земљишта доминирају оранице, као тип обрадивог земљишта погодног за ратарство, производњу воћа и поврћа. Мањи воћњаци у функцији производње за властите потребе су заступљени на готово свим пољопривредним газдинствима гдје се посљедних година развија производња јабуке, шљиве и малине.

Сточарство и пчеларство

У области сточарства на подручју општине Теслић развијена је производња крављег млијека и сира са фармама од пет и више музних грла на локалитетима Барић, Ружевић, Булетић, Прибинић, Шњеготина, Угодновић, Младиковине, Каменица, Јасенова, Чечава и Бијело Бучје.

Производња млијека за тржиште на фармама са пет и више грла одвија се на 45 фарми са укупно 388 музних грла. Укупан број говеда свих категорија на подручју општине Теслић је 4.411 грла.

Капацитети за производњу овчијег млијека, сира и меса са 100 и више оваца у стаду су лоцирани на подручју Угодновића, Бијелог Бучја, Језера, Очауша, Булетића и Каменице. Производња за тржиште се одвија на 13 овчарских фарми са 2.305 производних грла.

Фарме за производњу бројлера и јаја су заступљене на подручју Горњег Булетића и Горње Врућице.

Производња у свињогојству за тржиште са 10 и више прасилица се одвија на 7 фарми са укупним капацитетом око 110 прасилица.

Производњом меда се бави 56 произвођача, чија производња се обавља у скоро свим насељеним мјестима осим у најужем градском и приградском подручју. Укупан број друштава у 2016 години код наведених произвођача је 2750.

Ратарство

Производња ратарских култура (кукуруза и осталих житарица) је највише заступљена на локалитетима Врућица, Барићи, Жарковина, Врела, Ружевић и у сливу Мале Усоре на потезу Теслић- Прибинић. Веће површине на којима се узгајају наведене ратарске културе се налазе на подручју Шњеготине и Растуше.

Будући да се кукуруз и житарице углавном користе као главне компоненте концентрата у сточарској производњи заступљеност истих је условљена сточарском производњом.

Табела 8. Преглед остварене производње ратарских култура на подручју општине Теслић за период 2009 – 2015. година

	Пшеница		Кукуруз		Јечам		Кромпир	
	Производња	Принос по ха	Производња	Принос по ха	Производња	Принос по ха	Производња	Принос по ха
2009	900	3	15.855	5	38	2	3.060	9
2010	589	2	13.020	4,2	9	1,8	3.150	9
2011	868	2,8	11.797	3,8	19	1,9	3.420	9
2012	960	3,2	9.600	3	26	2,6	2.800	8
2013	1.395	4,5	12.600	4	40	4	3.500	10
2014	616	2,2	3.800	3,9	41	1,8	5.280	11
2015	851	3,7	2.604	4,2	150	3,2	4.500	37,5

Извор: Статистички годишњак Републике Српске 2015

Производња кромпира је најраспрострањенија на подручју Радње, Врућице, Прибинића и у брдско планинском дијелу општине на подручју Очауша, Угодновића, Језера и Бијелог Бучја.

Воћарство

Најзначајније врсте производње у области воћарства на подручју општине су: производња јабуке, крушке, шљиве, вишње, љешника и малине.

Засади јабуке, на површини већој од 0,5 ха, су заступљени на локалитетима Радње, Растуше, Чечаве, Прибинића, Булетића, Врућице и Очауша.

Засади шљиве на површини већој од 0,5 ха су заступљени на подручју Витковаца, Радње, Растуше, Младиковина, Чечаве, Јасенове и Јасенице.

Табела 9. Преглед остварене производње воћа на подручју општине Теслић у периоду 2012 – 2015.

	Јабука		Крушка		Шљива		Вишња	
	Произ- водња (т)	Принос/с таблу (кг)	Произ- водња (т)	Принос/ стаблу (кг)	Прои- зводња (т)	Принос/с таблу (кг)	Произв- одња (т)	Принос/с таблу (кг)
2009	760	20	450	18	4.480	14	54	15
2010	874	23	500	20	4.800	15	54	15
2011	760	20	500	20	4.650	15	54	15
2012	570	15	150	10	4.030	13	72	20
2013	950	25	500	20	6.200	20	4	1
2014	25	0,7	100	6,7	2.170	7,0	65	17,1
2015	800	20,0	300	22,7	3.100	10,0	114	30,0

Извор: Статистички годишњак Републике Српске 2015

Производња љешника је заступљена на подручју Шњеготине, Кузмана, Врућице, Булетића и Радње.

У области воћарства, највећи раст је забиљежен у производњи малине, која је најзаступљенија на приградском подручју и у насељеним мјестима Шњеготина, Јасеница, Булетић, Прибинић, Каменица, Б Бучје, Очауш и Горњи Теслић. У 2016. години на подручју општине се производњом малине бавило око 530 произвођача, са просјечном површином малињака од 0,2 ха.

У 2016. години, пословни субјекти из области пољопривреде су остварили 888.320 КМ прихода, који су за око 32% већи у односу на остварене приходе у 2015. години. За пољопривредно земљиште општине Теслић је карактеристична уситњеност парцела и производња углавном за властите потребе што представља препреку повећању обима пољопривредне производње и пласману већих количина производа на тржишту.

Туризам

Општина Теслић располаже са врло богатом туристичком понудом и природним потенцијалом за развој разних видова туризма попут бањско – рекреационог, планинског, еко – туризма, сеоског, излетничког, спелеолошког, ловног и риболовног туризма као и вјерског и конгресног туризма.

Географски положај, клима, разноврсна топографија, очувана природна богатства и ресурси, културно – историјске знаменитости и дуга туристичка традиција су омогућили развој туристичке дјелатности као једне од најперспективнијих грана привреде на подручју општине Теслић.

Смјештајни капацитети општине Теслић се убрајају међу највеће на подручју Републике Српске. ЗТЦ Бања Врућица располаже са више од 1.000 лежаја, СРЦ Хајдучке воде са више од 60 лежаја, Етно плажа Лане са 15 лежаја, те остали мотели, пансиони и приватни смјештаји чине велики капацитет за прихват туриста.

Табела 10: Преглед броја ноћења у периоду 2013-2017. године

Број ноћења	Домаћи гости	Страни гости	Укупно
2013.	128 335	51 124	179 459
2014.	102 407	65 287	167 694
2015.	117 212	72 401	189 613
2016.	122 012	82 657	204 669

Извор: ТО Теслић

Потенцијали за проширење туристичких капацитета се огледају у изградњи додатног спортско – рекреационог центра на Вучјој планини, улагања у развој сеоског туризма, унапређење спелеолошког туризма уређењем пећине у Очаушу те унапређење вјерског и манифестационог туризма.

Најзначајнији видови туризма на подручју општине су:

Бањско-рекреативни туризам

Један од најзначајнијих природних ресурса општине Теслић су љековите минералне воде на основу којих се развио здравствени, односно бањско – рекреациони туризам.

Комплекс здравствено – туристичког центра Бања Врућица је изграђен управо на локалитету Бање Врућице која је врло богата са извориштима термо – минералних вода. ЗТЦ Бања Врућица располаже са 4 хотела и разноврсном понудом у виду медицинске рехабилитације, балнео терапије, дијагностичког центра, амбулантних прегледа, wellness и фитнес аранжмана, спортске рекреације и конгресних аранжмана.

Планински туризам

Конфигурација терена општине Теслић даје одличне предиспозиције за развој планинског туризма.

Туристичка понуда СРЦ Хајдучке воде укључује wellness и фитнес аранжмане као и разне спортске и рекреационе активности (скијање, планински бициклизам и др.) Шумски путеви који воде са планине Борја према Очаушу чине одличан потенцијал за изградњу стаза за брдски бициклизам.

Велики потенцијал у овој врсти туризма представља Вучија планина. Конфигурација терена и положај повољни су за изградњу скијашких стаза и спортско рекреативног центра за шта постоји студија изводљивости рађена осамдесетих година прошлог вијека.

Сеоски туризам

Мноштво природних љепота, дуга традиција постојања руралних насеља на територији општине Теслић (постојање старих зграда, оруђа, живи свјedoци некадашњег живота у тим предјелима, гастрономска понуда...) представљају добру основу за развој сеоског туризма који последњих година постаје јак адут туристичке понуде у земљама окружења.

Развој сеоског туризма је лимитиран недовољно изграђеном путном инфраструктуром.

Спелеолошки туризам

Најзначајнији спелеолошки објект на подручју општине је Растушка пећина. Представља једну од најљепших и најуређенијих пећина у БиХ. Унутрашњост пећине у Растуши је јако добро уређена, стазе су у одличном стању, расвјета је потпуно реконструисана. Асфалтни пут је доведен на неких 700 метара од улаза.

Пећина Очауш такође представља потенцијал за ову врсту туризма али је потребно изградити стазе унутар пећине, освијетлити унутрашњост и довести приступни пут до пећине.

2.1.4. Преглед стања и кретања на тржишту рада

Стање на тржишту рада представља један од кључних социо-економских показатеља сваке локалне заједнице. Општина Теслић има дугу традицију у областима индустријске производње, пољопривреде и туризма. Међутим, тренутно стање на тржишту рада, у многоме представља посљедицу свеукупне економске ситуације у земљи, као и дугогодишње глобалне економске и финансијске кризе.

Према званичним подацима, на дан 30.04.2017. године, број запослених је био 7.558 радника, док је број незапослених био 3.760. У 2013. години, учешће укупног броја незапослених је у односу на број запослених износило 71%, док је тај однос у 2017. смањен за 21,3% и износио је 49,7%.

Процјењује се да на годишњем нивоу око 250 младих који заврше средњошколско или високо образовање уђе на тржиште рада општине Теслић, што представља велики потенцијал када је у питању млада радна снага.

Званични подаци о кретању на тржишту рада се исказују кроз основне индикаторе запослености: стопа активности, стопа запослености и стопа незапослености.

Према подацима из априла 2017. године, 35,74% радно способног становништва ради или активно тражи посао, док је 64,26 % неактивно, тј. не тражи или је обесхрабрено да тражи посао, док 23,86% радно способног становништва ради, а 33,22% радне снаге је незапослено. Према захтјевима послодаваца је примјетан недостатак квалификованих радника у производним дјелатностима, посебно у секторима обраде метала и дрвета. У овим секторима је изражен и недостатак радника високом стручном спремом-инжењера.

Запосленост

Упркос повећању броја привредних субјеката, локална економија не може осигурати довољан број радних мјеста за постојећу понуду радне снаге и младе који улазе на тржиште рада.

Кретање броја запослених у периоду 2007-2017. на подручју општине Теслић је приказано на графикону број 1.

Графикон 1. Преглед кретања запослености 2007-2017.

Извор: Анализа економских индикатора општине Теслић за период 2007-2013.год. и ПУРС, прилагођено

У 2017. години, достигнут је ниво запослености из 2007. године и већи је за 7,17%, али је и даље неопходно усмјеравати напоре ка подршци запошљавању, како би се отклонили негативни развојни ефекти изражене незапослености.

Кретање незапослености

Према подацима Завода за запошљавање РС, Биро Теслић на дан 30.4.2017. године стање броја незапослених лица је 3.760 .

Табела 11: Општи подаци о незапослености

СТАТУС НЕЗАПОСЛЕНИХ ЛИЦА	31.12.2015.	31.12.2016.	30.4.2017.
Учесници рата ВРС	730	678	668
Чланови породица погинулих бораца	82	62	60
Особе са инвалидитетом	85	78	79
Лица са сталним пребивалиштем	3.484	3.130	3.133
Прогнана-расељена лица	149	137	128
Избјегла лица	13	11	11
Повратници	578	504	488
Страни држављани	1	1	0
УКУПНО	4.225	3.783	3.760

Извор: 333 Биро Теслић

Презентовани подаци у табели 3. указују да укупан број незапослених има тенденцију опадања.

Старосна структура незапослених

Незапосленост по старосној структури је приказана у табели бр.4:

Табела 12. Старосна структура незапослених

Старосна доб	31.12.2015.		31.12.2016.		30.4.2017.	
	Број	%	Број	%	Број	%
15-20	108	2,56	192	5,07	42	1,12
20-30	1.210	28,64	865	22,87	944	25,11
30-40	897	21,23	817	21,60	796	21,17
40-50	953	22,55	919	24,29	933	24,81
50-60	788	18,65	776	20,51	804	21,38
Преко 60	269	6,37	214	5,66	241	6,41
Укупно	4.225		3.783		3.760	

Извор: 333 Биро Теслић

Из презентованих података у табели број 4. се може закључити да је дошло до благог смањења броја незапослених у старосној доби од 20 до 30, година а да је истовремено дошло до повећања процентуалног учешћа у укупном броју незапослених, лица старости од 40 до 60 година.

Образовна структура незапослених

Ако посматрамо структуру незапослених у општини Теслић према стручној спреми долазимо до закључка да је у априлу 2017. године највише незапослених који имају степен стручне спреме НК (основно образовање) и КВ (средње опште и техничко образовање III степена), њихово учешће у укупној незапослености је 67,3% и углавном је у питању мушка радна снага.

Табела 13. Образовна структура незапослених

Стручна спрема	Мушки	Жене	Укупно	% учешћа у укупном броју
НК	672	374	1.046	27.82
ПК	62	29	91	2.42
КВ	991	506	1.497	39.81
ССС	329	530	859	22.85
ВКВ	23	0	23	0.61
ВШС	12	7	19	0.51
ВСС	78	138	216	5.74
Мастер	4	3	7	0.19
Магистар	1	1	2	0.05
Доктор наука	0	0	0	0
Укупно	2.172	1.588	3.760	100%

Извор: 333 Биро Теслић

Структура према дужини чекања на евиденцији

Презентовани подаци у табели бр. 6. указују да 1.570 незапослених или више од 40% укупно незапослених, на посао чека више од 60 мјесеци, са подједнаким учешћем женске и мушке популације. Према подацима од 8.6.2017. године приказаним у табели број 5. велики број лица на запослење чека преко 5 година.

Табела 14. Незапослени радници према дужини чекања на евиденцији

Трајање незапослености	Мушкарци	Жене	Укупно	% учешћа
До 6 мјесеци	286	170	456	12,6
6-12 мјесеци	199	181	380	10,5
1-2 године	260	188	448	12,38
2-3 године	179	123	302	8,35
3-5 година	260	202	462	12,77
5-7 година	216	193	409	11,31
7-9 година	220	128	348	9,62
Преко 9 година	477	336	813	22,47
Укупно	2.097	1.521	3.618	100%

Извор: 333 Биро Теслић

2.1.5. Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја

Образовање

На подручју општине Теслић функционише једна јавна предшколска установа и четири приватне, 29 установа за основно образовање (укључујући и подручне школе) и двије средње школе. Преко 95% дјеце похађа основно и средње образовање и постоји тренд повећања процента дјеце која након основног наставе средњошколско образовање.

Предшколско васпитање и образовање

На подручју општине Теслић налази се једна јавна установа за предшколско васпитање и образовање, дјечије обданиште Палчић и четири приватне (Коко, Нађа, Жежева кућица и Ена). Према достављеним подацима из ЈУ дјечијег обданишта Палчић, њихови капацитети су у цјелости попуњени.

Према подацима из Анализе економских индикатора општине Теслић 2007-2013, само 5% дјеце на подручју општине Теслић користи вртић (просјек у РС 13%). Велика територијална разуђеност општине, представља главну препреку за укључивање дјеце из руралних подручја у систем предшколског васпитања и образовања. У настојању да се обухват дјеце предшколског узраста која похађају вртић повећа, у 2016. години су формиране и четири васпитне групе у руралним подручјима: Чечави, Ђулићима, Каменици и Блатници. Радом ЈУ Дјечије обданиште Палчић је обухваћено 239 дјеце у 12 васпитних група, а у остале четири приватне установе борави око 130 предшколске дјеце.

Основно образовање

Према подацима из Табеле 18. може се закључити да је дошло до смањења броја школа и броја ученика у периоду од 2009. до 2016. године. Узрок наведеним трендовима су пад природног прираштаја, унутрашње миграције, иселјавање у друге државе и сл.

Табела 15. Преглед броја основних школа и броја ученика на подручју општине Теслић
за период 2009 – 2016. године

Школска година	Основне школе	
	Број школа	Ученици укупно
2009/2010	33	4 067
2010/2011	33	3 878
2011/2012	32	3 690
2012/2013	31	3 610
2013/2014	31	3 544
2014/2015	31	3 419
2015/2016	30	3 355

Средње образовање

На подручју општине Теслић постоје двије средње школе-Средња мјешовита школа "Јован Дучић" и ЈУСШ "Никола Тесла". Обије школе су тип мјешовите средње школе. ЈУСШ "Никола Тесла" нуди образовне профиле машинство и обрада метала, шумарство и обрада дрвета, електротехника и саобраћај. Смјерови у средњој мјешовитој школи "Јован Дучић" су трогодишњи и четворогодишњи.

У табели 19. су приказани подаци о броју ученика који похађају средњу школу у Теслићу. Презентовани подаци указују да је дошло до смањења броја ученика што је узроковано различитим факторима: пад природног прираштаја, унутрашње миграције, иселавање у друге државе, школовање у другим сусједним општинама и сл.

Табела 16. Преглед броја ученика у средњим школама на подручју општине Теслић у периоду 2009-2016. год.

Школска година	Основне школе	
	Број школа	Ученици укупно
2009/2010	2	1498
2010/2011	2	1588
2011/2012	2	1721
2012/2013	2	1682
2013/2014	2	1593
2014/2015	2	1498
2015/2016	2	1588

У школској 2015/2016. години у обје школе је уписано 1.319 ученика, док је своје школовање окончао 285 ученика.

Високо образовање

У високом образовању биљежи се тренд пораста процента средњошколаца који након завршене средње школе уписују факултет. Просјечан број уписаних студената је 865, али само 12% од уписаних заврши исти, односно дипломира.

Табела 17. Преглед броја уписаних и дипломираних студената са пребивалиштем на подручју општине Теслић за период 2010-2015 год.

Година	Уписани студенти	Дипломирани студенти
2010/2011	716	125
2011/2012	889	127
2012/2013	936	147
2013/2014	907	129
2014/2015	879	103

Извор: Статистички годишњак РС

Процјењује се да на годишњем нивоу око 250 младих који заврше средњошколско или високо образовање уђе на тржиште рада општине Теслић што представља велики потенцијал када је у питању млада радна снага. Највећи број студената са подручја општине се образује на високошколским установама у Републици Српској.

Установе и институције у области културе

Једина јавна установа у области културе на подручју општине Теслић је Народна библиотека „Данило Киш“. Остале културне институције, Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“, Бошњачко културно друштво „Препород“ и Аматерско драмско позориште „Бранислав Нушић“ иако се финансирају из општинског буџета немају статус јавне установе, већ у формално-правном смислу представљају удружења грађана. На подручју општине Теслић постоје значајни просторни капацитети који се могу искористити при организацији већих културних манифестација и приредби као што су просторије Народне библиотеке, реновирана и проширена зграда градског биоскопа, простори амфитеатра Средњошколског центра као и простори спортско- рекреативног комплекса Радољинка у Теслићу и отворени амфитеатар градског парка.

Значајније културне манифестације које се одржавају на подручју општине Теслић су: Сабор народног стваралаштва, Теслићко љето, културно-умјетничке приредбе које се организују поводом прославе јубилеја и празника, ликовне изложбе и слично.

У наредном периоду је потребно предузети мјере у циљу боље доступности културних садржаја на руралном подручју.

Спортски клубови, такмичења и манифестације

На подручју општине Теслић постоји укупно 25 спортских клубова. Према броју клубова и броју чланова у клубовима, најпопуларнији спортови су фудбал (4 клуба), рукомет (3 клуба) и борилачки спортови (4 клуба). Остали регистровани спортски клубови се односе на: стрељаштво, кошарку, мали фудбал, шах, атлетику, куглање, одбојку, планинарење и тенис.

Спортски клубови као што су стрељачки клуб, атлетски и карате клубови осим на локалним, учествују и на регионалним и међународним такмичењима.

Традиционалне спортске манифестације су: избор спортисте године, уличне трке, неколико турнира у малом фудбалу, „крос“ такмичења која сваке године организују основне школе, карате турнир и шаховски турнир. Од 2014. године Теслић је једна од станица познате бициклистичке Београд-Бањалука, трке која окупи око 130 такмичара из двадесетак земаља свијета уз велику медијску пажњу домаћих и страних медија.

Са аспекта капацитета спортских објеката, у функцији је спортска дворана у оквиру спортско- рекреативног комплекса Радољинка, стадион Радољинка, Минерал, стадион ФК Укрина из Чечаве, те низ спортских полигона у граду и центрима мјесних заједница.

Буџетом општине Теслић, на годишњем нивоу, у просјеку је предвиђено 280.000 КМ за финансирање спортских клубова и манифестација. Учешће издатака за спорт у укупним расходима општине Теслић износи око 1,8%.

Здравство

Број регистрованих лица за здравствену заштиту на подручју општине Теслић је 36.945, од чега право на здравствену заштиту по основу здравственог осигурања има 32.363 лица.

ЈЗУ Дом Здравља „Свети Сава“ Теслић располаже потребним техничким и људским капацитетима за пружање примарне здравствене заштите. На подручју општине је развијена мрежа теренских амбуланти у свим већим насељима, чиме су услуге примарне здравствене заштите учињене доступним свим грађанима општине.

Поред ЈЗУ, на подручју општине Теслић, послове здравствене заштите обављају и приватне здравствене установе. Најзначајнија од њих је ЗТЦ Бања Врућица која пружа широк спектар услуга својим гостима и другим корисницима. Осим наведених на подручју општине послује 12 здравствених установа-7 стоматолошких, 1 гинеколошка, 2 амбуланта интерне медицине, 1 педијатријска амбуланта и 1 специјалистички центар.

Социјална заштита

Центар за социјални рад Теслић је централна јавна установа општине, чија дјелатност је усмјерена на обезбјеђење социјалне сигурности грађана, као и пружање услуга из система социјалне заштите.

Центар располаже са простором прилагођеним особама са инвалидитетом и има укупно 22 запослених.

У табели број 18. дат је преглед остварених права корисника у претходне двије године.

Табела 18. Преглед остварених права из социјалне заштите у 2015. и 2016. години:

Број корисника	2015. година	2016. година
Право на новчану помоћ	446	415
Право на додатак за помоћ и његу другог лица	959	1.095
Једнократне новчане помоћи	798	328
Право на здравствено осигурање	99	127
Смјештај у установу социјалне заштите (пунољетни корисници)	20	40
Смјештај у установу социјалне заштите (малољетни корисници)	3	1
Смјештај у хранитељску породицу (пунољетни корисници)	26	10
Смјештај у хранитељску породицу (малољетни корисници)	30	10
Подршка у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју	25	2
Јавна кухиња	35	37

Значајан сегмент активности у домену социјалне заштите је усмјерен на дјечију заштиту.

У табели број 19. је дат преглед права из ове области.

Табела 19. Преглед остварених права из дјечије заштите за 2015. и 2016. годину:

Право и број обрађених захтјева	2015. година	2016. година
Број обрађених захтјева у дјечијој заштити	2.042	1.798
Број позитивно ријешених захтјева у дјечијој заштити	1.993	1.670
Додатак на дјецу	1.365	1.182
Матерински додатак	180	108

Рефундација накнаде плате	74	82
Помоћ за опрему новорођенчета	374	298

Евидентан је озбиљан и растући ниво сиромаштва становника заједнице, што утиче на повећање броја корисника који нису у могућности да плаћају електричну енергију, лијекове, и да задовољавају основне потребе. Из буџета Општине је у претходном периоду повећано укупно издвајање за наведене ставке што је приказано у табели број 17.

Табела 20. Преглед издвајања за социјалне потребе у 2015. и 2016. години

ВРСТА ИЗДВАЈАЊА	2015	2016	01.01- 30.06.2017
Стална новчана помоћ	765.853	705.018	343.088
Додатак за помоћ и његу другог лица	1.228.810	1.433.618	773.776
Помоћ за оспособљавање за рад дјече и омладине	28.373	30.379	6.090
Једнократна новћана помоћ	37.264	46.398	13.144
Текуће помоћи у натури	110.687	120.749	36.084
Јавна кухиња	24.945	33.939	13.840
Здравствено осигурање	70.935	87.973	47.767
Дознаке пружаоцима услуга социјалне заштите	13.776	20.548	7.814
Дознаке установама-смјештај	219.552	219.049	147.901
Дознаке хранитељским породицама	217.101	257.270	129.223
Укупно	2.717.297	2.954.942	1.518.726

Невладин сектор

Невладин сектор има врло значајну улогу у развоју цивилног друштва, владавине права, демократије, заштите животне средине и многих других области.

На подручју општине Теслић, у 2017. години, регистровано је укупно 48 невладиних организација и удружења која се баве питањима из области хуманитарног рада, екологије, лова, културе и умјетности, пољопривреде, права жена и слично. Многе организације реализацијом својих пројеката и активности дјелују у више области.

За рад непрофитних организација издвајају се буџетска средства која су у 2016. години износила 1,7% укупних расхода општине.

Општинска управа

Општина Теслић је јединица локалне самоуправе са правима и обавезама утврђеним уставом и законом. Општина самостално одлучује о пословима из свога дјелокруга и подлијеже надзору уставности и законитости овлашћених републичких и државних органа. Општина обавља послове којима се непосредно остварују потребе грађана и другим пословима од локалног значаја који нису искључени из њене надлежности, нити додијељени у надлежност неког другог нивоа власти.

Општина има својство правног лица са правима и обавезама утврђеним Уставом, законима и Статутом општине. Органи општине су: Скупштина општине, као орган одлучивања и креирања

политике Општине и Начелник општине, као носилац извршне власти који заступа и представља Општину, руководи општинском управом и одговоран је за њен рад. За обављање послова из своје надлежности, у Општини постоји Општинска управа коју чини Кабинет начелника, 8 одјељења (са укупно 10 Одсјека) и Стручна служба Скупштине општине.

Систематизацијом радних мјеста је предвиђено 147 радних мјеста, од чега је тренутно попуњено 115 мјеста извршиоцима у сталном радном односу. Према броју запослених на 1000 становника, општина Теслић се уклапа у критеријуме прописане од Владе Републике Српске.

Табела 21. Преглед структуре Општинске управе Теслић

Одјељења	Одсјеци
1. Одјељење за општу управу са службом за правну помоћ	1. Одсјек за грађанска стања и опште послове
2. Одјељење за инспекцијске послове са комуналном полицијом	2. Одсјек за односе са јавношћу и грађанска питања
3. Одјељење за просторно уређење	3. Одсјек за имовину
4. Одјељење за привреду и пољопривреду	4. Одсјек за послове саобраћаја и паркинг службе
5. Одјељење за друштвене дјелатности	5. Одсјек за привреду
6. Одјељење за стамбено-комуналне послове	6. одсјек за пољопривреду
7. Одјељење за борачко-инвалидску заштиту	7. Одсјек за локални економски развој и европске интеграције
8. Одјељење за финансије	8. Одсјек за цивилну заштиту
	9. Одсјек за јавне набавке и заједничке послове
	10. Одсјек за финансије и рачуноводство

Јавне установе и мјесне заједнице

Јавне установе чији је оснивач Општина Теслић и које се финансирају из општинског буџета су Центар за социјални рад, Ватрогасна јединица, спортска дворана "Радолинка", ЈУ туристичка организација Теслић, "Културни центар Теслић"-у оснивању и Дјечије обданиште „Палчић“, док су јавне установе чији је оснивач Општина Теслић и које се дјелимично финансирају из Општинског буџета Средња мјешовита школа „Никола Тесла“, Средња мјешовита школа „Јован Дучић“ и Народна библиотека „Данило Киш“.

Законом о локалној самоуправи мјесна заједница је дефинисана као облик непосредног учешћа грађана у локалној самоуправи. У општини Теслић, као јединици локалне самоуправе образовано је 49 (четрдесет девет) мјесних заједница што је утврђено Одлуком Скупштине општине Теслић од 24.04.2013. године.

Представници вјерских заједница су активно укључени у имплементацију пројеката на њиховом подручју.

Сарадња са домаћим и међународним организацијама

Општина Теслић остварује сарадњу са другим општинама кроз Савез општина и градова. На овај начин општина Теслић је укључена у процес умрежавања општина као и у креирање одлука из домена Савеза.

У циљу привлачења страних и домаћих инвестиција, јачања конкурентских предности, и пружања подршке развоју приватног сектора, општина Теслић је, заједно са општинама Тешањ

и Жепче, 2012. године потписала Споразум о међуопштинској сарадњи чиме је покренута БЕАР (Business Excellence Area) иницијатива.

Општина Теслић остварује међуопштинску и регионалну сарадњу и на међународном нивоу, као што је сарадња са општинама Житиште, Тител и Ивањица у Србији, те општином Борово у Хрватској. Осим наведеног, у протеклом периоду је успостављена формална сарадња са градовима Постојна (Словенија) и Скио (Италија), која је остварена захваљујући контактима становника општине Теслић који живе и раде на подручју ових градова. Ова сарадња се остварује у области културе, спорта и у реализацији пројеката унапријеђења пословног окружења.

Поменута сарадња се огледа на привредном, културном, спортском и образовном плану. Поред садржајне сарадње која укључује мноштво корисника, веома битно је нагласити да општина Теслић на овај начин кроз грађење партнерстава изван граница Босне и Херцеговине ствара предуслове за прекограничну сарадњу у оквиру које има релевантне партнере за заједничке програме и пројекте за повлачење средстава из европских фондова. Та сарадња је у претходном периоду артикулисана кроз заједничке пројекте, попут пројекта прекограничне сарадње Еко food тура који је реализован са општином Дреновци из Хрватске.

Општина Теслић осим сарадње са општинама из земље и окружења има успостављену добру сарадњу са низом домаћих и међународних организација и институција. У протеклом периоду је сарадња посебно била интензивна са републичким институцијама (Министарством финансија, Министарством пољопривреде, Привредном комором, Фондом за заштиту животне средине РС и сл.), институцијама Савјета министара БиХ и међународним организацијама (Делегација ЕУ у БиХ, УНДП, Амбасада Швицарске, Чешка Амбасада, ГИЗ, УСАИД, СИДА и сл.).

Најзначајнији пројекти које су подржали поменути донатори се односе на унапријеђење водоснабдијевања и канализације отпадних вода, пројекте уређења пословне зоне Ланара, на увођење мјера енергетске ефикасности и сл..

Сарадња са дијаспором

Велики број грађана општине Теслић живи и ради у земљама ЕУ, Србији и прекоокеанским државама. Прве миграције су започете шездесетих година прошлог вијека, да би почетком ратних дешавања дошло до њиховог интензивирања. Након рата, долази до значајних економских миграција које су присутне и данас. Највећи број грађана Теслића живи у сусједним државама (Србији, Хрватској, Словенији), те у земљама Европске Уније- Италији, Њемачкој, Аустрији, Шведској и сл. Мањи број грађана живи у прекоокеанским државама (САД, Канада, Аустралија и сл.).

Протеклих година, покренуте су иницијативе за успостављањем чвршће везе са дијаспором од стране општинске управе. У том смислу, у оквиру општинске управе, основана је Канцеларија за дијаспору почетком 2016. године, која има за циљ унапређење веза са представницима удружења грађана који живе у иностранству. У првом плану је привредна, културна и спортска сарадња. Са представницима удружења у Италији, Словенији, Аустрији и сл. су у претходне двије године организовани бројни сусрети који су имали за циљ промоцију привредних, културних и других потенцијала општине. У том смислу је потребно у наредном периоду појачати активности на сарадњи која ће се огледати у успостави регистра дијаспоре како би се потенцијали дијаспоре што боље искористили.

2.1.6. Стање просторно-планске документације, инфраструктуре и јавних услуга

Просторно – планска документација

Општина Теслић има важећу просторно планску документацију. Од стратешких докумената најзначајнији је Просторни план општине Теслић, 2015-2035, („Службени гласник општине Теслић“, број 9/18) донесен 2018. године. У току је израда Урбанистичког плана општине Теслић, чија је површина обухвата плана око 2730,21 ха.

Од спроведбених докумената општина је за урбано подручје Теслића израдила Регулационе планове, што се тиче ажурности планова може се рећи да је покренута измјена већег броја Регулационих планова.

Саобраћајна инфраструктура

Најближа жељезничка станица (Добој) удаљена је 25 км од Теслића а најближи аеродром Маховљани – Бања Лука око 100 км. Цестовни транспорт и саобраћај су изузетно значајни за подручје општине Теслић. Значају путне мреже доприноси чињеница да општина Теслић заузима велику површину те да су поједина насељена мјеста знатно удаљена од градског подручја.

Путну мрежу чине магистрални пут М-4, регионални путеви Тедин Хан – Бистричак (Р-473) и Клупе–Шњеготина (Р-476), локални путеви, некатегорисани путеви, тротоари и пјешачке стазе.

Град Теслић је смјештен поред магистралног пута М-4 који спаја Добој и Бању Луку и представља најзначајнију саобраћајницу општине. Удаљен је од Добоја 25 км, а од Бања Луке 85 км. Овај пут непосредно повезује девет насељених мјеста општине. Кроз општину Теслић пролазе и два регионална пута (Р-473 и Р-476). Ови путеви повезује већи број насељених мјеста у општини Теслић. Постоји 10 праваца локалних путева укупне дужине 99,4 км. У периоду од 2010. до 2016. године модернизовано је 35 км локалних путева. Укупна дужина локалних путева која је асфалтирана износи 83 км. Укупна дужина некатегорисаних путева је 625 км од чега је асфалтирано 135 км.

Техничка инфраструктура

Телекомуникације и медији - Мрежа фиксне и мобилне телефоније је добро развијена и покрива већину територије општине. Кабловске подземне везе су такође постављене на већини подручја општине. Територију општине Теслић покривају телеком оператери М:ТЕЛ (70% покривеност територије са највећим бројем корисника), ХТ Еронет и БХ Телеком.

Медијске ТВ куће које имају своје дописнике из Теслића су Радио-телевизија Републике Српске (РТРС), Елта ТВ и Телевизија КЗ. Радио „Студио М“ са сједиштем у Теслићу, новине Општинске управе „Теслићке новости“, те неколико интернет информативних портала редовно прате дешавања са подручја општине Теслић.

Енергетска инфраструктура - Годишња потрошња електричне енергије на подручју општине Теслић износи око 87.000.000 kWh, и обухвата око 19.000 купаца, од којих се 17.500 односи на домаћинства. До средине 2016. године реконструисано је и модернизовано око 45% укупне дужине дистрибутивне ЕЕ мреже општине Теслић³.

³ Подаци ЕлектроДобој а.д. ПЈ Теслић 2015. године

Напајање електричном енергијом обезбијеђено је путем два 110 kV далековаода и то из правца Добоја и Станара. Осим тога, на подручју општине Теслић постоје и два 10 kV далековаода са МХЕ „Жираја“, „Жираја 2“, „Велика Јасеница“, „Жежеља“ и „Студена“ на ширем подручју Блатнице.

Трансформација електричне енергије се врши преко чворне ТС 110/35/10 kV у којој су инсталирана два трансформатора 110/35 kV са по 20 MVA снаге, те два трансформатора 35/10 kV са 8 MVA. Осим тога на удаљенијим дијеловима мреже су инсталиране три ТС 35/10 kV, као и 246 ТС 10/04 kV у власништву Електропривреде Републике Српске, 33 ТС 10/04 kV и једна ТС 35/10 kV у власништву купаца електричне енергије.

Покривеност домаћинстава ЕЕ мрежом је готово 100% и постојећи капацитети у цјелости задовољавају потребе за електричном енергијом становништва и привреде.

Комунална инфраструктура и услуге

Јавна расвјета и јавни превоз - Што се тиче јавне расвјете, укупан број расвјетних тијела на подручју општине Теслић је 3600. Од тога 25% је ЛЕД расвјета. Највећи број расвјетних тијела је инсталиран на урбаном подручју општине и центрима мјесних заједница. С обзиром на тенденцију раста броја расвјетних тијела а самим тим и потрошње електричне енергије потребно је у наредном периоду извршити замјену старих натријум и метал халогених сијалица у ЛЕД расвјетна тијела, што би допринијело смањењу потрошње и самог одржавања јавне расвјете.

Јавним превозом на подручју општине Теслић се баве два превозника. Јавним превозом је покривен читав простор општине. У периоду школске године јавни превоз ђака и путника је добро организован. Јавним међуградским превозом је општина повезана са већином регионалних и међународних центара.

Водоводна и канализациона инфраструктура - Водоводним и канализационим системом на подручју општине Теслић управља предузеће комуналних дјелатности „РАД“ а.д. Теслић.

Основна дјелатност предузећа је производња и дистрибуција питке воде, сакупљање и канализација отпадних вода те изградња и одржавање водоводне и канализационе мреже.

Сам водозахват смјештен је на ријеци Велика Усора на удаљености осам километара узводно од Теслића у насељу Студенци. Сирова вода се захвата директно из ријеке и преко таложника уз помоћ хемијских средстава врши се таложење нечистоћа. Са таложника вода се доводи до пјешчаних филтера гдје се врши филтрација а затим у резервоару од 400 м³ врши се дезинфекција. Просјечна производња је око 55 лит./сек. и годишње се преради цца 1.720.000 м³ воде.

Дужина дистрибутивне мреже водоводног система у Теслићу је 105 километара. Око 22.600 становника су корисници услуга водоснабдијевања из градског водовода са 8.384 прикључених домаћинстава (што представља преко 60% од становништва општине) и 628 правних лица.

У току је реализација пројекта проширења водоводне мреже која се шири на неколико насеља и обухватиће нових 2.600 прикључака. Тренутни губици на водоводној мрежи су 40%.

Дужина канализационе мреже износи 28 километара. Ради се углавном о гравитационом канализационом систему мјешовитог типа (врло мали дио подручја користи препумпавање). Тренутно је око 12.000 корисника канализационе мреже, а по структури број прикључака код физичких лица је 4.403 а код правних 482. Мрежа се шири на неколико насеља и обухватиће око 3600 нових домаћинстава до краја 2023. године, чиме ће се обезбједити око 50% покривености

канализационом мрежом.

Најзначајнији проблеми у области водоснабдијевања и канализације отпадних вода су: велики губици на водоводној мрежи, недовољан капацитет производње за пројектовану водоводну мрежу и недостатак постројења за пречишћавање отпадних вода.

Прикупљање и одвоз отпада

Прикупљање и одвоз отпада је организовано као редовна активност за град и сва приградска насеља. У претходним годинама, КП Комуналац-Теслић је континуирано радило на проширењу територије обухваћене организованим одвозом отпада. Захваљући томе, поред претходно наведеног подручја, комунално предузеће “Комуналац-Теслић” а.д. Теслић је проширило обухват одвоза отпадног материјала, поред ужег дијела града и приградских насеља и на основне правце према Блатници, Прибинићу и Чечави.

У реону Блатнице организованим одвозом отпада обухваћени су сви корисници до насеља Угодновић. У правцу Прибинића до насеља Клупе, а у правцу Чечаве поред самог централног насеља обухваћени су и бројни околни засеоци у ширем простору.

У погледу начина и поступка сакупљања, селекције и одлагања комуналног отпада није било значајнијих промјена у посљедних година. Прикупљање и одвоз се врши на класичан начин без одвајања корисног отпада. Депоноване отпада се врши на отвореној градској депонији Лучинац, удаљеној 4 км од града Теслића, гдје се дневно депонује око 100 м³ неселективног отпада. Један од највећих изазова са којима се општина Теслић сусреће је проблем са експлоатацијом постојеће депоније због ограниченог капацитета.

План за 2017. годину предвиђа да се зона одвоза прошири и на остале правце на територији општине Теслић, прије свега према насељима Витковци и Шњеготина али овакви потези изискују набавку довољног броја возила који би успјели задовољити ове планове.

Гледано укупно, на подручју општине Теслић отпад се организовано прикупља од цца 50 % домаћинства, те се на тај начин прикупи и одложи на градску депонију око 8.000 тона отпада. Других 50% становништва који такође створи око 8.000 тона отпада исти одлаже у природу на дивља одлагалишта отпада, затрпава га или директно одлаже на земљиште, ријеке и потоке. На овај начин се врши огроман притисак на земљиште. Наиме, капацитети постојеће депоније су готово у потпуности искоришћени и потребно је наћи алтернативу.

Законском регулативом и стратешким документима виших нивоа власти је предвиђено да се проблем отпада рјешава изградњом регионалних депонија. Међутим, нема изгледа да ће регионална депонија која је предвиђена да буде изграђена у Добоју бити ускоро у функцији. Из тог разлога, започета је активност проширења капацитета постојеће депоније, који ће бити довољан за одлагање отпада до момента рјешења питања регионалне депоније.

2.1.7. Заштита животне средине укључујући смањење ризика од катастрофа/несрећа

Стање животне средине

Стање животне средине на подручју општине Теслић условљено је низом фактора, прије свега, обављањем привредних дјелатности и кориштењем природних ресурса. Нагла урбанизација и

концентрација становништва у градском и приградском подручју, уз заостајање у развоју комуналне инфраструктуре представљају значајне факторе који утичу на стање животне средине.

Подаци о стању воде, ваздуха и тла прикупљени су у току израде Локалног еколошког акционог плана (ЛЕАП) Општине Теслић 2012-2017, који представља основни плански документ Општине у области животне средине.

Стање земљишта (кориштење, заштита и управљање)

Највећи узроци за загађења земљишта су неадекватно одложени отпад, руралне отпадне воде, постојање минских поља и неадекватно и неконтролисано кориштење хемијских средстава у пољопривреди.

Загађење и притисак на земљиште постоје и због излијевања руралних отпадних вода тј. загађења земљишта отпадним водама домаћинства, која нису прикључена на систем јавне канализације и то у укупној количини руралних отпадних вода од 1.256.580 м³/год.

Минска поља су лоцирана у источном дијелу општине, углавном на шумском земљишту које је неприступачно, на граници са општинама Тешањ и Маглај, те у јужном дијелу на граници са Жепчем, Зеницом и Травником. Укупна дужина линије минских поља је 53 km, са 811 идентификованих минских поља и са око 18 km² сумњивих подручја за која није сигурно да ли су безбиједна. Угрожене мјесне заједнице су: Витковци, Врела, Бања Врућица, Доња Врућица, Стењак, Слатина, Комушина, Рајшева, Каменица, Блатница, Јасеница, и Угодновић. У претходним годинама су извршена деминирања појединих подручја (локалитети у Витковцима, Рајшеви, Врелима, Језерима и сл.) али је то недовољно и тече веома споро.

Стање ваздуха (квалитет и управљање)

Највећи загађивачи ваздуха у Општини су моторна возила, енергетска постројења, индустријски погони и домаћинства. На подручју општине Теслић не постоји континуирано мјерење квалитета ваздуха тј. нема мониторинг станица за мјерење квалитета ваздуха, тако да није могуће прецизно оцијенити степен загађења.

На подручју општине Теслић нема система даљинског гријања објеката. Сва домаћинства и привредни субјекти имају властите системе загријавања. На бази процјена из 2011. године, на годишњем нивоу се за потребе гријања сагори 107.100 м³ дрвета, 5.950 тона угља и искористи 7.581.000 kWh електричне енергије. Такође, код јавних институција, на бази података о начину гријања разних објеката, за цца 54.000 м² површине, утроши се слиједећа количина енергената: 1.788 м³ огрјевног дрвета, 1.767 t угља, 691.385 kWh струје, 500 тона мазута.

Укупна процијењена количина енергије која се искористи за потребе гријања и потрошње електричне енергије за друге сврхе за насеља/становане и јавни сектор је 242.189.558 kWh годишње. Стварањем ове количине енергије у атмосферу се емитује: 3.592 тона угљен монооксида, 1.433 тона ситних чврстих честица (првенствено чађи) и 0,15 тона тешких метала. Осим тога, емисија стакленичких гасова који доводе до појаве ефекта стакленика и климатских промјена за општину Теслић годишње износе: 57.150 тона угљен диоксида и 2.209 тона метана. Обзиром да највећи проблем представља непостојање система централног гријања, у претходних три године су започете активности на изради потребних докумената (израђена предстудија изводљивости и студија случаја за систем централног гријања). У наредном планском периоду је потребно наставити са припремом потребне документације и започети са

изградњом система централног гријања.

Стање водних ресурса (кориштење, заштита и управљање)

Главни водотоци на подручју општине су ријеке Велика и Мала Усора и ријека Укрина. Заједно са притокама, изложене су сталним притисцима у погледу загађења.

Главни узроци оваквог стања који потичу са подручја општине Теслић су:

-Услијед постојања система одводње отпадних вода на градском подручју Теслића и непостојања система за третман отпадних вода, ријеке Велика Усора и Мала Усора су загађене са урбаним комуналним отпадним водама у количини од 471.360 m³/год. Те отпадне воде садрже кабасти материјал, биоразградљиве органске материје, нутријенте и тешке метале.

-Процједне воде депоније Лучинац су процијењене на 30.000 m³/год. Ободом депоније пролази поток Лучинац који је захватима на депонији изолован од исте. На око 150 m преко пута, протиче ријека Усора у коју се улива поменути поток. Процједне воде имају негативан утицај на поток Лучинац и ријеку Усору са загађујућим материјама као што су биоразградљиве органске материје, нутријенти, тешки метали и опасне супстанце.

-Отпадне воде из свих насеља општине Теслић која немају систем јавне канализације и која отпадне воде испуштају у септичке јаме, преливе, канале који воде до најближих водних тијела, су процијењене на количину од 1.256.580 m³/год. У тим отпадним водама се налазе загађујуће материје као што су кабасти материјал, биоразградљиве органске материје и нутријенти.

Обзиром на значај наведених притисака на животну средину, у претходном периоду су предузете значајне активности на умањењу загађења водотока. Ту се првенствено мисли на изградњу главног канализационог колектора и секундарне мреже у приградским насељима. Још увијек, није изграђен пречистач отпадних вода иако су за то створене претпоставке (купљено земљиште за будуће постројење, израђена потребна документација и сл.). Разлог је недостатак средстава која би требало да буду обезбијеђена као грант у оквиру пројекта Водовод и канализација РС, у којем учествује општина Теслић.

Мјере за унапређење енергетске ефикасности

У протеклих неколико година, на подручју општине Теслић су започете активности на унапређењу енергетске ефикасности, посебно у сектору јавних установа и у сектору јавне расвјете. Посебно треба истаћи чињеницу да су у овом сектору подршку реализацији појединих мјера дали донатори (првенствено УНДП).

Најзначајнији пројекти који су реализовани су: замјена расвјете у ул. Светог Саве, реконструкција вртића, реконструкција зграде средње школе, реконструкција објекта дома здравља, реконструкција објекта школе у Блатници и сл. У току је припрема плана енергетске ефикасности који представља и законску обавезу ЈЛС са преко 20.000 становника.

Ризици од катастрофа/непогода

Идентификовани ризици који угрожавају животе, здравље и материјална добра становника општине Теслић, а који се могу сврстати у категорију елементарних непогода и других несрећа су: поплаве, пожари, земљотреси, болести становништва, хидрометеоролошки ризици, угрожавање животне средине, техничко-технолошки несреће, заштита од мина и неексплодираних убојних средстава, појава болести животиња и болести биљака

Поплаве на подручју општине Теслић настају због појаве високог водостаја, посебно на ријеци Великој Усори. Посебно су ризику од поплава изложена подручја града и приградских насеља Стењак, Ружевић, Жарковина и Врела. У поплавленим подручјима долази до изузетно тешке ситуације за домаћинства, с обзиром да се уз поплавлено пољопривредно земљиште на неким локалитетима покрећу клизишта, што узрокује оштећења на стамбеним зградама.

Посебно тешко стање које је проузроковано поплавама и клизиштима је забиљежено у мају и августу 2014. године. Укупна штета на привредним субјектима је процијењена на 755.997,00 КМ.

У циљу превенције штета од поплава, у протеклом периоду су у три наврата вршени радови на уређењу корита ријеке Велике Усоре на градском подручју, а у циљу трајног рјешавања проблема са поплавама је урађена пројектна документација за регулацију корита ријеке Мале Усоре и Велике Усоре, на основу које су већ започети радови на изради обалоутврда и заштитних насипа. У предстојећем планском периоду биће неопходно обезбиједити изворе финансирања наставка реализације овог пројекта.

У погледу других ризика, највећу опасност представљају пожари који су посебно чести у периоду прољећа (спаљивање корова на њивама) и током љета.

За успјешно предупређење настајања елементарних непогода односно спровођење адекватних превентивних мјера, неопходно је успостављање добре организације, планирања, обуке и обезбјеђења потребних материјално-техничких средстава и опреме за ефикасно спровођење мјера заштите и спасавања становништва и материјалних добара.

Јединице цивилне заштите су дјелимично опремљене али ниво опремљености није задовољавајући, због чега је у планском периоду потребно обезбиједити средства за опремање јединица ЦЗ и ватрогасне јединице.

Културно-историјско наслеђе

Подручје општине Теслић има врло богату историју, чему свједоче и пронађени остаци оруђа и оружја из праисторијског периода на локалитетима у Блатници, Врућици, Чечави и у пећини Растуши. На падинама планине Борја и уз корито ријеке Усоре нађени су остаци примитивног рударског алата из времена Илира и Келта.

Значајнији сакрални објекти, од којих су многи под заштитом државе су: православни манастир Липље који датира из 13. вијека; црква Светог цара Константина и царице Јелене (1900. год.); православна црква Светог Петра и Павла (18. вијек); црква брвнара у Горњој Врућици (1642. год.); католичко светиште Конџило; црквиште Чечава (палеолитска станица и тумулус – неистра

На подручју општине Теслић пронађени су и остаци праисторијских (Баре Липље - неистражено) и средњовјековних некропола (на локалитетима Барићи, Чечава, Растуша, Бијело Бучје).

У планском периоду је потребно обезбиједити средства за заштиту и очување наведених објеката.

2.1.8. Анализа буџета и пројекције средстава за финансирање реализације стратегије развоја

Буџет и финансије

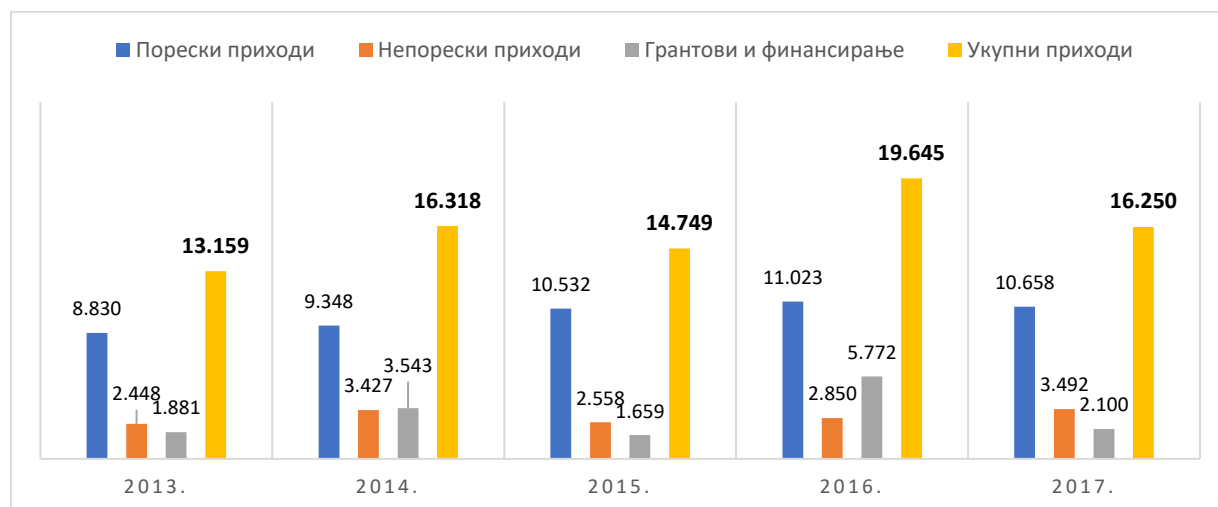
Оствареним приходима и расходима Општина самостално располаже кроз буџет који доноси Скупштина општине у складу са законом и другим прописима.

Приходи у буџету Општине састоје се од:

- пореских прихода (порез на доходак и добит, порези на лична примања, порези на имовину, порез на промет производа и услуга, индиректни порези дозначени од УИО, остали порески приходи),
- непореских прихода (приходи од предузетничких активности, накнаде, таксе и приходи од пружања јавних услуга), као
- грантова и финансирања (грантови из земље и иностранства, трансфери између буџетских јединица, трансфери јединицама локалне самоуправе, примици по разним основама).

Иако се ниво остварених прихода мијења из године у годину, исти је условљен макроекономском ситуацијом и осталим догађајима у окружењу на које Општина нема утицај. С тим у вези, у наставку се даје графички приказ кретања прихода (пореских и непореских и грантова и финансирања) за период 2013-2017. година.

Графикон 2. Преглед кретања прихода Општине Теслић за период 2013-2017. година (у 000 КМ)

Табела 22. Табеларни приказ кретања прихода Општине Теслић за период 2013-2017. година (у 000 КМ)

Врста прихода	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Порески приходи	8.830	9.348	10.532	11.023	10.658
Непорески приходи	2.448	3.427	2.558	2.850	3.492
Грантови и финансирање	1.881	3.543	1.659	5.772	2.100
Укупни приходи	13.159	16.318	14.749	19.645	16.250

Највећи ниво остварених прихода биљежи се у 2016. години (због реализације кредитног задужења у износу од 4.000.000 КМ). У 2017. години порески приходи су планирани на мањен нивоу у односу на 2016. годину, а у складу са Документом оквирног буџета који је усвојила Влада Републике српске за период 2017-2019. година.

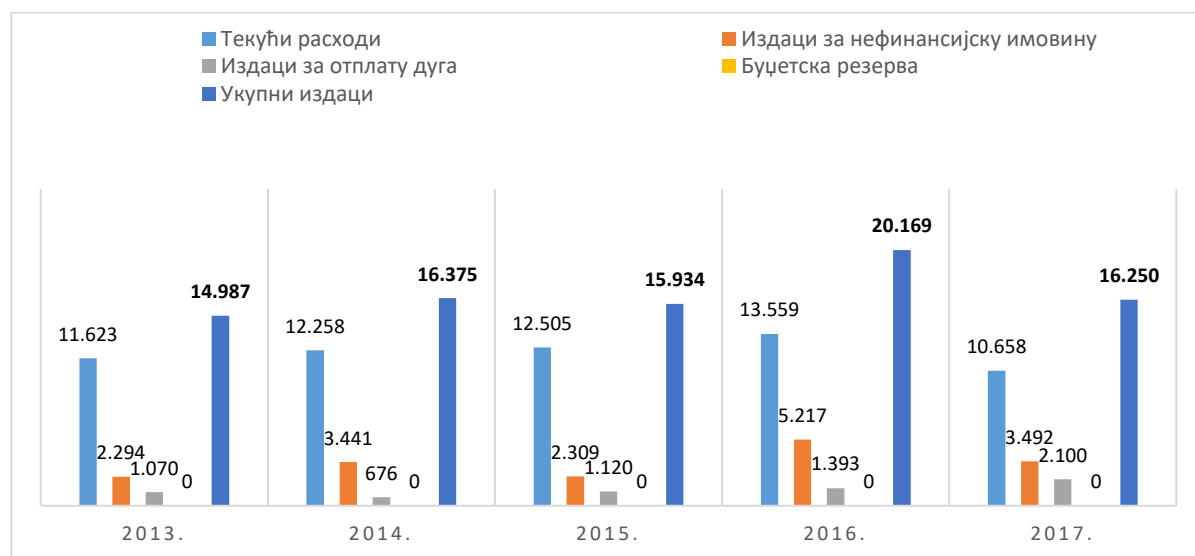
Из анализе прихода Општине у посљедње 4 године, може се закључити да су порески приходи у просјеку расли по годишњој стопи од око 6% (повећање од 24,83% у 2016. години у односу на 2013. годину). Просјечни годишњи порески приходи у посљедње 4 године износе 9,98 милиона КМ.

Непорески приходи у 2014. години су значајно већи у односу на остале године, а разлог томе је остварење на ставци Накнаде за кориштење шума. Упоредни подаци у вези са остварењем непореских прихода би дали нереалну слику по кретању непореских прихода јер накнаде за кориштење шума у појединим годинама се остваре у великим износима јер се изврши наплата дуговања из ранијих година, а у појединим годинама су слабо остварени.

Грантови и финансирање су нестабилнији од пореских и непореских прихода и имају велике осцилације у смислу годишње стопе пада односно раста прихода по овом основу, а разлог томе је реализација кредитног задужења (2014. и 2016. година, те из тог ралоза упоредни подаци не би дали реалну слику).

Структура расхода Општине Теслић према економској класификацији за период 2013-2017. године приказана је у наредном графичком приказу.

Графикон 3. Преглед структуре расхода Општине Теслић према економској класификацији за период 2013-2017. године (у 000 КМ)

Табела 23. Табеларни приказ структуре расхода Општине Теслић према економској класификацији за период 2013-2017. година (у 000 КМ)

Врста расхода	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Текући расходи	11.623	12.258	12.505	13.559	10.658
Издаци за нефинансијску имовину	2.294	3.441	2.309	5.217	3.492
Издаци за отплату дуга	1.070	676	1.120	1.393	2.100
Буџетска резерва	0	0	0	0	0
Укупни издаци	14.987	16.375	15.934	20.169	16.250

Што се тиче коначног утрошка прикупљених прихода, према приложеном графикону, видљиво је да се они у највећој мјери реализују у области текућих расхода. Важно је напоменути да већина прикупљених прихода има намјенски и законом дефинисан начин трошења.

Графикон 4. Преглед односа капиталних и текућих расхода Општине Теслић за период 2013- 2017. године (у 000 КМ)

Табела 24. Табеларни приказ односа капиталних и текућих расхода Општине Теслић за период 2013-2017. година (у 000 КМ)

Врста расхода	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Капитални расходи	3.364	4.117	3.429	6.610	3.688
Текући расходи	11.623	12.258	12.505	13.559	12.562
Укупно	14.987	16.375	15.934	20.169	16.250

Из анализе капиталних и текућих расхода Општине у посљедњих 4 године може се закључити да су текући расходи у просјеку расли по годишњој стопи од око 4%, док су у исто вријеме капитални расходи у годинама када је реализовано кредитно задужење (2014 и 2016. година) значајно више остварени.

Процјена финансијских средстава за реализацију пројеката из Стратегије

Пројекција прихода за период 2018-2020. година урађена је на бази плана за 2017. годину, који се сматра као реално остварив узимајући у обзир остварење прихода у првој половини 2017. године (табела 25).

Табела 25: Преглед процјене по главним изворима финансирања за период 2018.-2022. године

Извори финансирања локалне развојне стратегije	Оквирна процјена по годинама					
	2018	2019	2020	2021	2022	Укупно
Из буџета Општине Теслић (у КМ)	2.717.000	5.217.000	4.847.000	2.500.000	2.500.000	16.781.000
Из екстерних извора (кредити, ентитети, држава, јавна предузећа и приватни извори) (у КМ)	7.473.000	9.418.000	8.358.000	3.600.000	3.600.000	33.449.000
УКУПНО (у КМ)	10.190.000	14.635.000	13.205.000	6.100.000	6.100.000	50.230.000

2.2. SWOT анализа и стратешко фокусирање

2.2.1. Преглед унутрашњих и спољних фактора – SWOT анализа

SWOT (**S**trenghths, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats) анализа је једна од метода стратешког менаџмента помоћу које се анализирају унутрашње снаге и слабости те вањске пријетње и прилике. Основа за идентификацију снага и слабости унутрашњег окружења је социо – економска анализа подручја. Посматрано са аспекта једне општине, унутрашње снаге представљају потенцијале и предности с којима општина располаже у оквиру своје територије, док унутрашње слабости представљају одређене недостатке с којима се општина суочава. Вањски фактори попут регионалних, глобалних па чак и одређених државних кретања, могу значајно да утичу на развој локалне заједнице-често и негативно када се говори о пријетњама. Они су скоро у потпуности изван утицаја појединачних општинских органа.

SWOT анализа приказана у табели бр. 26 наводи на генералну процјену да општина Теслић располаже значајним природним и привредним потенцијалима који могу значајно допринијети даљем развоју локалне заједнице уз адекватну подршку локалних и других нивоа власти, прије свега развоју привреде. При томе, потребно је позитиван имиџ општине даље унапређивати коришћењем механизма сарадње са другим општинама и институцијама из земље и окружења, уз јаку сарадњу са дијаспором. Уз то, посебно је значајно кроз програме и пројекте у планираном стратешком периоду одговорити на изазове и пријетње који се односе на негативна миграциона кретања, старење популације и проблеме које узрокује садашње стање инфраструктуре. Дефинисане слабости је потребно одговарајућим пројектима ублажити или у потпуности отклонити.

Табела 26. SWOT анализа

СНАГЕ	- Географски положај - Величина територије - Климатски услови - Очувано природно богатство - Водни ресурси (љековите термо– минералне воде и хидропотенцијал) - Шумски ресурси - Пољопривредно земљиште погодно за производњу здраве хране - Успостављене пословне зоне - функционални механизми подршке привреди и пољопривреди - Општинска управа испунила услове и стекла БФЦ сертификат - Орјентација ка стратешком планирању - Традиција туризма и прерађивачке дјелатности (знање, капацитети) - Културно - историјско наслеђе
СЛАБОСТИ	- Низак природни прираштај - Висока стопа незапослености - Неповољна старосна и квалификациона структура незапослених - Неусклађеност образовног система са потребама приватног сектора - Недостатак прерађивачких капацитета у пољопривреди - Низак удио комерцијалне у укупној пољопривредној производњи - Уситњеност пољопривредног земљишта у појединим гранама производње

	- Низак степен изграђености комуналне инфраструктуре и некатегорисаних путева у руралном подручју - Висок степен издвајања буџетских средстава за социјалне потребе - Низак ниво предузетничке иницијативе - Недостатак централног система гријања градског подручја
ПРИЛИКЕ	- Могућност кориштења међународних фондова (ИПА, УНДП и сл.) - Јавно приватно партнерство за финансирање инвестиција - Остварен позитиван имиџ општине (могућност привлачења страних инвеститора) - Сарадња са другим општинама унутар земље и у иностранству - Развој веза са дијаспором
ПРИЈЕТЊЕ	- Одлив становништва - Ограничен напредак БиХ у ЕУ интеграцијама - Неповољна економска ситуација и тржишни услови у БиХ - Недовољна заштита домаће производње - Политичка нестабилност у БиХ - Негативни утицаји глобалних економских и тржишних кретања - Раст фискалног оптерећења

2.2.2. Стратешко фокусирање

На основу кључних налаза социо-економске анализе и SWOT анализе, дефинисана су три стратешка фокуса на које треба усмјерити стратешке интервенције у општини Теслић.

Табела 27. Стратешки фокуси

СТРАТЕШКИ ФОКУСИ	
1.	Јачање конкурентности малих и средњих предузећа
2.	Пружање ефикасних услуга локалне управе и јачање партнерских односа између управе, грађана и привредног сектора
3.	Побољшање квалитета живота кроз унапређење комуналне инфраструктуре и обезбјеђење квалитетних комуналних услуга .

1. Јачање конкурентности малих и средњих предузећа

У посљедњим годинама мала и средња предузећа појављују се као носиоци привредног развоја општине Теслић. Њихов раст нарочито је изражен у секторима производње, прераде, туризма и пољопривреде, па је логично стратешко опредјељење да се пружи још значајнија подршка предузећима у овим секторима. Подршка ће укључити различите врсте подстицаја и олакшица за рад, даља улагања и брже рјешавање административних процедура.

2. Пружање ефикасних услуга локалне управе и јачање партнерских односа између управе, грађана и привредног сектора

Основна мисија локалне самоуправе је пружање квалитетних услуга грађанима и привредном сектору. Ефикасну и транспарентну локалну самоуправу грађани и привредници доживљавају као своје право и преузимају обавезу да активно доприносе унапређењу квалитета живота у заједници. Локална партнерства већ се остварују кроз активности Привредног савјета, Партнерске групе за стратешко планирање, рад са мјесним заједницама и невладиним организацијама, али их треба даље његовати кроз заједнички рад на имплементацији Стратегије развоја општине Теслић.

3. Побољшање квалитета живота кроз унапређење комуналне инфраструктуре и обезбјеђење квалитетних комуналних услуга

Ради заштите животне средине неопходно је побољшати комуналну инфраструктуру и системе за управљање услугама, првенствено у области управљања чврстим отпадом и отпадним водама. Интервенције су потребне и у домену осталих комуналних услуга, са фокусом на услуге које су изворна надлежност јединице локалне самоуправе. Приоритети ће се одређивати у складу са израженим интересом грађана, али уз поштивање принципа равномјерног развоја урбаног језгра и руралних дијелова општине, те принципом укључености, како би се адресирале потребе осјетљивих друштвених група.

2.3. Визија развоја и стратешки циљеви, са индикаторима

2.3.1. Визија развоја

Визија представља први корак у изради и осмишљавању стратешких планова. Прије свега потребно је да буде јасна, инспиративна и да се обраћа свим интересним групама. Визија представља слику идеалне будућности, јасну предоцбу будућих догађаја односно дугорочни жељени резултат. Кроз претходну социо-економску анализу анализирани су фактори који утичу и на којима је могуће базирати развој општине Теслић као што су: демографија, тржиште рада, инфраструктура, привреда, туризам, социјална заштита и здравство, образовање, култура, млади и спорт, невладин сектор и локална управа, као и остали фактори који доприносе развоју општине Теслић.

На основу поменутих анализе те уочених могућности за развој, дефинисана је визија развоја општине Теслић, која се односи на десетогодишњи период и која гласи:

Визија РАЗВОЈА

“Теслић – општина препознатљива по развијеном туризму и малим и средњим предузећима.”

Визија општине Теслић одражава одређеност свих актера да развијају локалну заједницу, првенствено унапређењем предузетничке инфраструктуре и стварањем повољних услова за инвеститоре у области туризма и пољопривреде. Општина ће остваривати визију кроз активно подстицање развоја малих и средњих предузећа и развијање комуналне инфраструктуре, уз очување животне средине и креирање амбијента у којем грађани у партнерству са јавном управом стварају економски и социјално привлачан амбијент за живот и развој.

2.3.2. Стратешки циљеви, са индикаторима

Стратешки циљеви представљају први корак у стратешком планирању и декомпоновању визије односно њене операционализације. Стратешки циљеви осликавају суштинске, кључне факторе и услове које је потребно унаприједити или промијенити како би се достигла жељена визија. Обзиром да покривају више сродних подручја, јавља се потреба за њиховом даљом операционализацијом.

На основу социо-економске анализе, SWOT анализе те дефинисане визије, утврђени су следећи стратешки циљеви:

- 1. КРЕИРАТИ УСЛОВЕ ЗА ИНТЕНЗИВАН ПРИВРЕДНИ РАСТ И ЗАПОШЉАВАЊЕ**
- 2. ИЗГРАДИТИ ЛОКАЛНУ ЗАЈЕДНИЦУ КОЈА ОМОГУЋАВА ИНТЕГРИСАН, ДИНАМИЧАН И ПРИВЛАЧАН АМБИЈЕНТ ЗА СВЕ ГРАЂАНЕ**
- 3. ОБЕЗБИЈЕДИТИ РАВНОМЈЕРАН РАЗВОЈ КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ У УРБАНОМ И РУРАЛНОМ ДИЈЕЛУ ОПШТИНЕ, УЗ ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

Табела 28. Индикатори (утицаја) остварења стратешких циљева

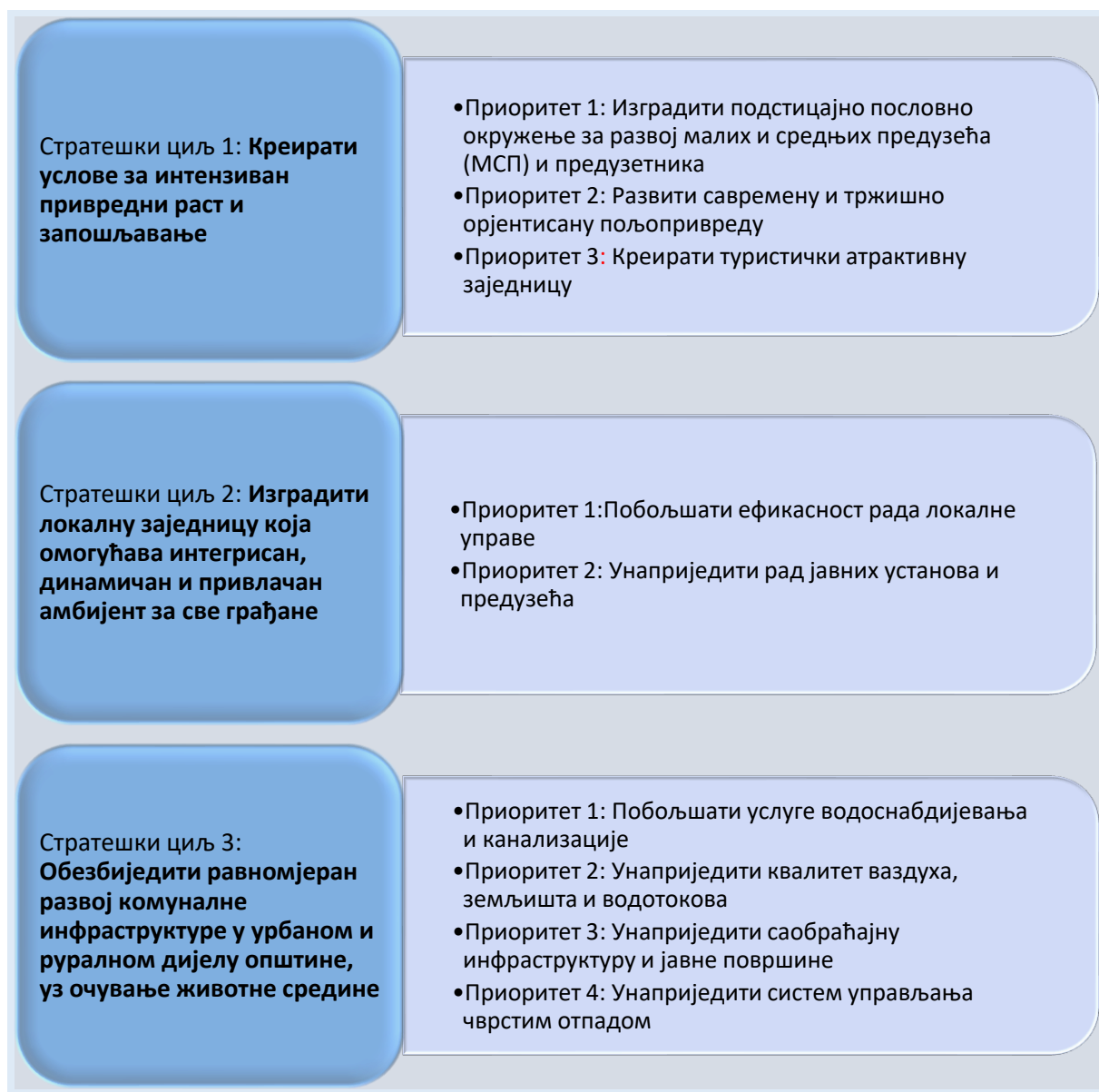
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1	Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност (2021)	Циљна вриједност (2027)
Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање	Број запослених на подручју општине	7393	8000
	Број пословних субјеката-правних лица	373	420
	Број пословних субјеката-предузетници	627	730
	Просјечна нето плата	749 KM	1.400
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2	Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност (2021)	Циљна вриједност (2027)
Изградити локалну заједницу која омогућава интегрисан, динамичан и привлачан амбијент за све грађане	Проценат грађана који су задовољни услугама социјалне заштите, спорта, културе и образовања	52-68% (социјална заштита 52%, културна дешавања и спорт 58%, рад вртића 68%)	Повећан степен задовољства за све услуге мин. 10%
	Број екстерно финасираних/суфинансираних пројеката социјалне заштите, здравствене заштите, спорта, културе и образовања	н/а	5

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3 Обезбиједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралном дијелу општине, уз очување животне средине	Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност (2021)	Циљна вриједност (2027)
	Проценат корисника који су задовољни пружањем комуналних услуга	Н/А	Мин. 70% испитаника
	Број система даљинског гријања	0	1

3 Приоритети и мјере са индикаторима

Приоритети представљају кључна поља и смјерове дјеловања за остварење визије и стратешких циљева и као такви имају највећи утицај на развој, односно остварење стратешких индикатора. Дефинисани приоритети су груписани под релевантним стратешким циљевима (Слика 2).

Слика 2. Приоритети груписани по стратешким циљевима

3.1 Преглед приоритета и припадајућих мјера са индикаторима

Приоритети за стратешки циљ 1, укључујући припадајуће мјере, приказани су у Табели 29. У склопу сваког приоритета дефинисани су индикатори (крајњег) резултата са почетним и циљним вриједностима.

Табела 29. Приоритети за стратешки циљ 1 са припадајућим мјерама

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1 ПРИОРИТЕТИ	Индикатор (крајњег) резултата	Полазна вриједност (2021)	Циљна вриједност (2027)
ПРИОРИТЕТ 1.1. Изградити подстицајно пословно окружење за развој малих и средњих предузећа (МСП) и предузетника	Број малих и средњих предузећа	373	420
	Број предузетника	627	700
	Број сектора прерађивачке индустрије у којима је плата виша од просјечне	0	2
	Укупан број запослених у МСП сектору и предузетништву	7393	8000

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

- 1.1.1. Институционална подршка МСП-има и предузетницима
- 1.1.2. Финансијски механизми подршке привреди и запошљавању
- 1.1.3. Унапређење пословне инфраструктуре

ПРИОРИТЕТ 1.2. Развити савремену и тржишно орјентисану пољопривреду	Број регистрованих пољопривредних газдинстава;	Навести број	Повећан број газдинстава за мин. 10%
	Број пољопривредних газдинстава која имају кооперантски однос са откупљивачима пољопривредних производа	31	60
	Број новоизграђених откупних капацитета	0	2

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

- 1.2.1. Подстицаји за развој пољопривреде
- 1.2.2. Едукација пољопривредника из области сточарства, воћарства и производње биолошки исправне хране и одржавање манифестација у циљу промоције пољопривредних произвођача

ПРИОРИТЕТ 1.3. Креирати туристички атрактивну заједницу	Висина боравишне таксе од туризма годишње;	77.488 КМ	90.000 КМ
	Број пословних субјеката у сектору туризма на подручју општине	20	30

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

1.3.1 Развој и унапређење туристичких капацитета

Приоритети за стратешки циљ 2 са припадајућим мјерама приказани су у Табели 30. У склопу сваког приоритета дефинисани су индикатори (крајњег) резултата са почетним и циљним вриједностима.

Табела 30. Приоритети за стратешки циљ 2 са припадајућим мјерама

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2	Индикатор (крајњег) резултата	Полазна вриједност (2021)	Циљна вриједност (2027)
ПРИОРИТЕТИ			
ПРИОРИТЕТ 2.1. Побољшати ефикасност рада локалне управе	Степен задовољства грађана административним услугама (годишња анкета)	87%	90%
	Број грађана присутних на јавним расправама	н/а	>10 по одржаној расправи

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

2.1.1. Побољшање административних капацитета

ПРИОРИТЕТ 2.2. Унаприједити рад јавних установа и предузећа	Степен задовољства грађана квалитетом услуга примарне здравствене заштите	58%	65%
	Број корисника субвенције комуналних услуга	110	130
	Број регистрованих организација које се баве културом	9	10
	Број клубова који користе спортску инфраструктуру	14	16
	Број регистрованих чланова Градске библиотеке	1.324	1.350

	Број дјеце предшколског узраста на подручју општине обухваћене предшколским образовањем	137	150
--	---	-----	-----

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

2.2.1. Здравствена и социјална заштита

2.2.2. Култура

2.2.3. Спорт

2.2.4. образовање

Приоритети за стратешки циљ 3 са припадајућим мјерама приказани су у Табели 31. У склопу сваког приоритета дефинисани су индикатори (крајњег) резултата са почетним и циљним вриједностима.

Табела 31. Приоритети за стратешки циљ 3 са припадајућим мјерама

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3 ПРИОРИТЕТИ	Индикатор (крајњег) резултата	Полазна вриједност (2021)	Циљна вриједност (2027)
ПРИОРИТЕТ 3.1. Побољшати услуге водоснабдијевања и канализације	Ниво задовољства грађана квалитетом услуга водоснабдијевања и канализације	81% водоснабдијевање 40% канализација	85% 50%
	Број корисника прикључених на водоводну и канализациону мрежу	26.500 водоснабдијевање 12.500 канализација	30.000 15.000
	Број корисника пречистача отпадних вода	0	15.000
	Степен губитака на водоводној мрежи	42 %	35 %

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

3.1.1. Водоснабдијевање

3.1.2. Каналисање отпадних вода

ПРИОРИТЕТ 3.2. Унаприједити квалитет ваздуха, земљишта и водотокова	Број домаћинстава прикључених на систем даљинског гријања	0	1.000
	Годишњи износ трошкова јавне расвјете	420.000 КМ	250.000 КМ
	Дужина изграђених обалоутврда	2	3

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

3.2.1. Топлификација града			
3.2.2. Спречавање природних катастрофа			
ПРИОРИТЕТ 3.3. Унаприједити саобраћајну инфраструктуру и јавне површине	Ниво задовољства грађана општине квалитетом саобраћајне мреже (%)	50	60
	Ниво задовољства грађана општине квалитетом јавних површина (%)	51	60
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА			
3.3.1. Саобраћајна инфраструктура			
3.3.2. Управљање јавним површинама			
ПРИОРИТЕТ 3.4. Унаприједити систем управљања чврстим отпадом	Ниво задовољства грађана општине квалитетом услуге прикупљања и одвоза отпада (%)	67%	75%
	Број домаћинстава обухваћен одвозом отпада	6.720	7.200
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА			
3.4.1. Управљање чврстим отпадом			

4 Кључни стратешки пројекти

1. Пројекат 3.1.1.5. Реконструкција и проширење капацитета филтер станице и реконструкција примарног вода градског водовода (Мјера 3.1.1.)

Пројекат се односи на реконструкцију постојеће филтер станице изграђене 1968. године, доградњу нове технолошке линије капацитета 60 л/сек и замјену постојећег главног азбестно-цементног вода новим цјевоводом дужине 10 км. Наведени пројекат ће омогућити производњу питке воде од 120 л/сек и снабдијевање око 30.000 становника општине Теслић. Пројекат ће омогућити и континуитет и стабилност снабдијевања привредних субјеката те има и економски ефекат. Пројекат ће омогућити и даље ширење водоводне мреже, потенцијално и испоруку воде сусједним општинама. Процијењена вриједност пројекта је 7.300.000 КМ.

2. Пројекат 3.1.2.2. Изградња пречистача отпадних вода (Мјера 3.1.2.)

Пројекат ће омогућити пречишћавање отпадних вода које се прикупљају и каналишу на градском и приградском подручју. Пречистач ће имати капацитет 20.500 еквивалент становника (ЕС) и предвиђа примарни и секундарни третман отпадних вода. Реализацијом пројекта ће се остварити позитиван утицај на животну средину, посебно заштиту водотока, као и на даље ширење канализационе мреже. То ће додатно имати позитиван утицај на развој туризма и привреде. Процијењена вриједност пројекта је 5.200.000 КМ.

3. Пројекат 3.2.1.2. Изградња пилот постројења топлификације градског подручја (Мјера 3.2.1.)

Пројектом је предвиђена изградња централог постројења топлане и изградња потребне дистрибутивне мреже. Предвиђена је фазна градња, од којих би се до 2027. године реализовала прва фаза пројекта. Капацитет топлане је предвиђен на 16 MW. Реализацијом пројекта ће се знатно унаприједити животна средина, посебно квалитет ваздуха, позитивно ће утицати на туризам али и на привреду јер ће омогућити прикључење и привредних субјеката. Процијењена вриједност пројекта је 2.000.000 KM.

4. Пројекат 3.2.1.4. Реконструкција школских и других јавних објеката и увођење мјера енергетске ефикасности (Мјера 3.2.1.)

Пројектом је предвиђено да се сви јавни објекти, који нису реконструисани, којима управља Општина до 2027. године реконструишу и да се унаприједи њихова енергетска ефикасност. Ове мјере ће обухватити санације кровова (на објектима на којима је то потребно), санацију фасаде и вањске столарије и система централног гријања. На овај начин ће се обезбиједити бољи услови за кориснике ових објеката, оствариће се уштеде за потребне енергенте и смањити загађење ваздуха, што ће позитивно утицати на здравље грађана али и на развој туристичке понуде. Процијењена вриједност пројекта је 1.000.000 KM.

5. Пројекат 3.2.2.1. Регулација корита Мале и Велике Усоре (Мјера 3.2.2.)

У планском периоду, предвиђен је завршетак изградње обалоутврде на потезу од градске пијаце до локалитета ушћа Мале у Велику Усору. Укупна дужина ове дионице је око 1 км. Пројектом ће се значајно унаприједити безбиједност житеља насеља Гај и привредних субјеката који се налазе у зони око ријеке Велике Усоре у ситуацијама у којима пријете поплаве. Осим наведеног, уређење корита ће допринијети унапређењу изгледа и створити претпоставке за развој спортско-рекреативне инфраструктуре поред ријеке Велике Усоре. Процијењена вриједност пројекта је 1.800.000 KM.

6. Пројекат 3.3.1.2. Изградња улица према годишњем програму (Мјера 3.3.1.)

Пројекат предвиђа изградњу нових улица на градском и приградском подручју. То се посебно односи на асфалтирање улица које нису завршене, укључујући и улице у приградским насељима. Укупно је планирано да се на основу годишњег програма у ову намјену уложи 1.400.000 KM.

7. Пројекат 3.3.1.3 Реконструкција градског моста (Мјера 3.3.1.)

Пројекат обухвата уклањање и изградњу новог моста на локалитету на улазу у центар града. Пројекат предвиђа изградњу моста дужине око 60 м са тротоарима са обије стране. Реализацијом пројекта ће се значајно унаприједити одвијање саобраћаја, смањити гужве, што ће допринијети и смањењу аеро загађења. Изградња моста ће значајно унаприједити визуелни идентитет на улазу у центар града. Процијењена вриједност радова је 500.000 KM.

8. Пројекат 3.3.1.6. Модернизације и одржавања мреже локалних путева (Мјера 3.3.1.)

У планском периоду, предвиђено је континуирано одржавање мреже локалних путева и њихова модернизација. Овај пројекат ће омогућити добру путну повезаност на територији читаве општине, претпоставке за привредне активности као и за развој туризма. На годишњем нивоу је предвиђено улагање од 5.450.000 KM.

5 Опис унутрашње и међусобне усклађености стратешког документа

Секторски планови (план економског развоја, план друштвеног развоја и план заштите животне средине) урађени су према моделу развоја који комбинује економски напредак са социјалном укљученошћу без прекомјерног искориштавања природних ресурса, па се у припреми секторских планова водило рачуна о томе да имплементација било којег од наведених планова не утиче негативно на имплементацију и резултате осталих планова. Циљеви у сваком од планова су формулисани тако да се међусобно потпомажу, комплементарни су и ни у једном случају не угрожавају једни друге. Тако је код дефинисања елемената у плану економског развоја узиман у обзир утицај на животну средину, али и на друштвени развој. С друге стране, заштита животне средине је важна за економски развој, то јест за развој туризма и пољопривреде.

Приликом разраде интервенција садржаних у плану економског развоја посебна пажња је посвећена усклађивању интервенција усмјерених на развој привреде, креирање нових радних мјеста и на привлачење инвестиција што укључује и активности на развоју туризма и пољопривреде.

Активности садржане у сектору друштвеног развоја су усмјерене на даље побољшање инфраструктуре и јавних услуга, са циљем унапређења услова за културна, спортска и друга друштвена дешавања.

План заштите животне средине и унапређења инфраструктуре је усмјерен на изградњу водоводне, канализационе и путне инфраструктуре као и активности на превенцији природних катастрофа.

Табела бр. 32. Приоритетни циљеви економског развоја и њихов међусобни утицај

Приоритетни циљеви економског развоја	Међусобни утицај приоритетних циљева
1.1. Изградити подстицајно пословно окружење за развој малих и средњих предузећа (МСП) и предузетништва	Приоритетни циљ 1.1. директно утиче на приоритетни циљ 1.2. јер ће побољшати конкурентност МСП предузећа и предузетника из области пољопривреде.
1.2. Развити савремену и тржишно оријентисану пољопривреду	Приоритетни циљ 1.2. утиче на реализацију приоритетног циља 1.3, с обзиром да ће развој пољопривреде укључити и развој руралног туризма укључујући и манифестације руралног.
1.3. Креирати туристички атрактивну заједницу	Приоритетни циљ 1.3. је међусобно повезан са приоритетним циљем 3.3. и доприноси његовој реализацији.
Приоритетни циљеви друштвеног развоја	
2.1. Побољшати ефикасност рада локалне управе	Приоритетни циљ 2.1. доприноси реализацији приоритетног циља 1.1. кроз унапређење рада јавне управе која је оријентисана према пословном сектору.

2.2. Унаприједити рад јавних установа и предузећа	Приоритетни циљ 2.2. је међусобно повезан са приоритетним циљевима 3.1. и 3.4. и доприноси њиховој реализацији.
Приоритетни циљеви заштите животне средине	
3.1. Побољшати услуге водоснабдијевања и канализације	Овај циљ је директно повезан са приоритетним циљевима 1.1. и 1.3. јер ствара претпоставке за привлачење инвестиције у сектору привреде и унапређује животну средину.
3.2. Унаприједити квалитет ваздуха, земљишта и водотокова	Приоритетни циљ директно утиче на реализацију секторских циљева 1.2. и 1.3, јер заштита земљишта од загађења пружа пољопривредницима основу за комерцијалну производњу, а у туризму директно утиче на привлачење туриста.
3.3. Унаприједити саобраћајну инфраструктуру и јавне површине	Овај циљ има позитиван ефекат на све приоритетне циљеве а посебно на 1.1. и 1.3.
3.4. Унаприједити систем управљања чврстим отпадом	Овај приоритетни циљ доприноси остварењу циља 1.3., 2.2.

Општински развојни тим, приликом усаглашавања Стратегије развоја са новим законским прописима у области стратешког планирања и управљања развојем у Републици Српској⁴ разматрао је приоритете и планиране интервенције из других релевантних стратешких докумената на нивоу Републике Српске и Босне и Херцеговине. У недостатку свеобухватне стратегије развоја, посебно су узете у обзир мјере предвиђене Програмом економских реформи Владе Републике Српске за период 2020-2022. година, које представљају основно усмјерење за будуће активности, како на републичком тако и на локалном нивоу. Такође, у наредној табели се налази информација о усклађености са Оквиром за реализацију циљева одрживог развоја у Босни и Херцеговини⁵ (SDG оквир). Стратешки циљеви са припадајућим приоритетима и мјерама су разврстани према три утврђена правца одрживог развоја у БиХ а то су:

- 1) Добра управа и управљање јавним сектором,
- 2) Паметан раст и
- 3) Социјална укљученост – друштво једнаких могућности.

Стратегијом развоја општине Теслић 2018-2027. година, препознати су оквирни правци дефинисани Оквиром за реализацију циљева одрживог развоја у Босни и Херцеговини.

Стратешки документ вишег нивоа	Везани стратешки циљ, приоритет и/или мјера из Стратегије развоја
--------------------------------	---

⁴ Закон о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској („Сл.гл.РС“ број 63/21)

⁵ Циљеви одрживог развоја (SDG) представљају трансформативни план за стварање боље и одрживе будућности за цијели свијет. Они се баве глобалним изазовима с којима се цијели свијет суочава, укључујући сиромаштво, неједнакост, климатске промјене, деградацију животне средине, просперитет, ми и правду. (SDG оквир за БиХ, децембар 2020)

Програм економских реформи Републике Српске за период 2020–2022. године

Структурне мјере из Програма економских реформи: 8) Јачање подршке области малих и средњих предузећа кроз унапређење постојеће и стварање нових облика предузетн. инфраструктуре	Стратешки циљ 1: Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање Приоритет 1.1. Изградити подстицајно пословно окружење за развој малих и средњих предузећа (МСП) и предузетништва Мјера 1.1.1. Институционална подршка МСП-има и предузетницима Мјера 1.1.2. Финансијски механизми подршке привреди Мјера 1.1.3. Унапређење пословне инфраструктуре
17) Унапређење повезаности образовања и тржишта рада и јачање приступа и квалитета образовања	Стратешки циљ 2: Изградити локалну заједницу која омогућава интегрисан, динамичан и привлачан амбијент за све грађане Приоритет 2.2. Унаприједити рад јавних установа и предузећа Мјера 2.2.4 Образовање
Оквир за реализацију циљева одрживог развоја у БиХ (SDG)	
Развојни правац: „Добра управа и управљање јавним сектором“ Акцелератор 1.1 “Ефикасан, отворен, инклузиван и одговоран јавни сектор”	Стратешки циљ 2: Изградити локалну заједницу која омогућава интегрисан, динамичан и привлачан амбијент за све грађане Приоритет 2.1. Побољшати ефикасност рада локалне управе Мјера 2.1.1. Побољшање административних капацитета
Развојни правац: „Паметни раст“ Акцелератор 2.1 “Повољно окружење за предузетништво и иновације ” Акцелератор 2.2 “Повећање инвестиција у инфраструктуру” Акцелератор 2.3 „Унапређење приступа и квалитете образовања и обуке“	Стратешки циљ 1: Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање Приоритет 1.1. Изградити подстицајно пословно окружење за развој малих и средњих предузећа (МСП) и предузетништва Мјера 1.1.1. Институционална подршка МСП-има и предузетницима Мјера 1.1.2. Финансијски механизми подршке привреди Мјера 1.1.3. Унапређење пословне инфраструктуре Стратешки циљ 3: Обезбједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралним дијелу општине, уз очување животне средине Приоритет 3.3. Унаприједити саобраћајну инфраструктуру и јавне површине Мјера 3.1.1. Саобраћајна инфраструктура Мјера 3.1.2. Управљање јавним површинама Приоритет 2.2. Унаприједити рад јавних установа и предузећа Мјера 2.2.4 Образовање

Развојни правац: „Друштво једнаких могућности“ Акцелератор 3.1 Унапређење политике социјалне заштите Акцелератор 3.3 Ефикасна здравствена заштита за све Акцелератор 3.4 Побољшање инклузивности образовних система	Стратешки циљ 2: Изградити локалну заједницу која омогућава интегрисан, динамичан и привлачан амбијент за све грађане Приоритет 2.1. Побољшати ефикасност рада локалне управе Мјера 2.1.1. Побољшање административних капацитета Приоритет 2.2. Унаприједити рад јавних установа и предузећа Мјера 2.2.1. Здравствена и социјална заштита Мјера 2.2.4 Образовање
Стратегија управљања отпадом у Републици Српској за период 2017-2026. година	
Стратешки циљ 2: Унапређивање система сакупљања комуналног отпада Мјера: Повећавати обухваћеност становништва услугом организованог сакупљања комуналног отпада	Стратешки циљ 3: Обезбједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралним дијелу општине, уз очување животне средине Приоритет 3.4. Унаприједити систем управљања чврстим отпадом Мјера 3.4.1. Управљање чврстим отпадом
Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2035. године	
П1. Ефикасно кориштење ресурса П2. Сигурна и приступачна енергија П3. Ефикасно кориштење енергије П4. Енергетска транзиција и одговорности према животној средини	Стратешки циљ 3: Обезбједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралним дијелу општине, уз очување животне средине Приоритет 3.1. Побољшати услуге водоснабдијевања и канализације Мјера 3.1.1. Водоснабдијевање Мјера 3.1.2. Каналисање отпадних вода Приоритет 3.2. Унаприједити квалитет ваздуха, земљишта и водотокова Мјера 3.2.1. Топлификација града Мјера 3.2.2. Спречавање природних катастрофа Приоритет 3.4. Унаприједити систем управљања чврстим отпадом Мјера 3.4.1. Управљање чврстим отпадом
Општи циљеви: „Уређење и рационално кориштење водних ресурса Републике Српске“,	Стратешки циљ 3: Обезбједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралним дијелу општине, уз очување животне средине Приоритет 3.1. Побољшати услуге водоснабдијевања и канализације Мјера 3.1.1. Водоснабдијевање

„Заштита вода у оквиру интегралне заштите и унапређења животне средине“, „Заштита од штетног дјеловања вода“	Мјера 3.1.2. Каналисање отпадних вода Приоритет 3.2. Унаприједити квалитет ваздуха, земљишта и водотокова Мјера 3.2.2. Спречавање природних катастрофа
Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске 2015–2024	
Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2021-2027	
Стратешки циљ 1. Повећање обима и продуктивности пољопривредних производа Стратешки циљ 2. Повећање конкурентности и развој ланаца у пољопривредној производњи	Стратешки циљ 1: Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање Приоритет 1.2. Развити савремену и тржишно орјентисану пољопривреду Мјера 1.2.1. Подстицаји за развој пољопривреде Мјера 1.2.2. Сточарство и воћарство
Стратешки циљ 3. Заштита природе и одрживо кориштење привредних ресурса	Стратешки циљ 3: Обезбједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралним дијелу општине, уз очување животне средине Приоритет 3.2. Унаприједити квалитет ваздуха, земљишта и водотокова Мјера 3.2.2. Спречавање природних катастрофа
Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2021-2027	
Стратешки циљ 4. Унапријеђено подстицајно окружење за развој туризма Приоритет 2. Заштитити животну средину, очувати природу и промовисати одрживост за развој туризма	Стратешки циљ 1: Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање Приоритет 1.3. Креирати туристички атрактивну заједницу Мјера 1.3.1. Развој туризма Стратешки циљ 3: Обезбједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралним дијелу општине, уз очување животне средине Приоритет 3.2. Унаприједити квалитет ваздуха, земљишта и водотокова Мјера 3.2.2. Спречавање природних катастрофа
Оквирна Стратегија промета Босне и Херцеговине (2015-2030.)	
Стратешки циљ: Задовољити потребе у смислу одржавања, побољшања и	Стратешки циљ 3: Обезбједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралним дијелу општине, уз очување животне средине Приоритет 3.3. Унаприједити саобраћајну инфраструктуру и јавне површине

Иницијативе међуопштинске сарадње

Међуопштинска сарадња ће бити усмјерена на развој туризма, првенствено у области агротуризма кроз одржавање смотре овчарства на Вучијој планини у којој учествују и сусједне општине (Котор варош, Травник, Зеница). Осим тога, у области пољопривреде сарадња ће бити усмјерена на повезивање произвођача у циљу јачања наступа на тржишту, размјени искустава и сл. Међуопштинска сарадња ће се одвијати и у области промоције привредних потенцијала и потенцијала за улагање на подручје Општине кроз БЕАР иницијативу са општинама Тешањ и Жепче.

У оквиру друштвеног развоја, међуопштинска сарадња ће бити фокусирана на организацију заједничких културних и спортских дешавања као што су фестивал аматерских позоришта у којима учествују и представници других општина. Такође, у области НВО сектора ће бити кандидовани заједнички пројекти из области маргинализованих група, културе, спорта и животне средине.

У оквиру заштите животне средине пројекти међуопштинске сарадње ће бити реализовани у области заштите ријеке Усоре, изградњи пречистача отпадних вода која ће допринијети животној средини сусједних општина посебно Тешња и Добоја, као и у области изградње инфраструктуре која ће повезивати општину Теслић са сусједним општинама (путни правац који повезује општину Теслић, Маглај и Жепче).

6 Оквирни финансијски план

ОКВИРНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН					
ЗА ПЕРИОД ВАЖЕЊА СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА					
Редни број и ознака	Структура финансирања (у %)*	Укупно КМ	Буџет институције (КМ)	Остали извори	
				(КМ)	
1. СТРАТЕШКИ ЦИЉ: Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање	11.50	5,775,000	4,355,000	1,420,000	
П. 1.1. Изградити подстицајно пословно окружење за развој малих и средњих предузећа (МСП) и предузетништва	7.60	3,815,000	3,005,000	810,000	

М 1.1.1. Институционална подршка МСП-има и предузетницима	0.05	25,000	15,000	10,000	буџет, донатор
М 1.1.2. Финансијски механизми подршке привреди и запошљавању	4.06	2,040,000	1,590,000	450,000	буџет, донатор
М 1.1.3. Унапређење пословне инфраструктуре	3.48	1,750,000	1,400,000	350,000	буџет, донатор
П 1.2. Развити савремену и тржишно орјентисану пољопривреду	3.36	1,690,000	1,240,000	450,000	
М 1.2.1. Подстицаји за развој пољопривреде	3.34	1,680,000	1,230,000	450,000	буџет, властито учешће
М 1.2.2. Едукација пољопривредника из области сточарства, воћарства и производње биолошки исправне хране и одржавање манифестација у циљу промоције пољопривредних произвођача	0.02	10,000	10,000	0	буџет
П. 1.3. Креирати туристички атрактивну заједницу	0.54	270,000	110,000	160,000	
М 1.3.1. Развој туризма	0.54	270,000	110,000	160,000	буџет, донатор
2. СТРАТЕШКИ ЦИЉ: Изградити локалну заједницу која омогућава интегрисан, динамичан и привлачан амбијент за све грађане	9.71	4,875,000	4,170,000	705,000	
П 2.1. Побољшати ефикасност рада локалне управе	0.53	265,000	215,000	50,000	
М 2.1.1. Побољшање административних капацитета	0.53	265,000	215,000	50,000	буџет, донатор
П 2.2. Унаприједити рад јавних установа и предузећа	9.18	4,610,000	3,955,000	655,000	

М 2.2.1. Здравствена и социјална заштита	0.26	130,000	100,000	30,000	буџет, јавне институције
М 2.2.2. Култура	3.05	1,530,000	1,030,000	500,000	буџет, донатор
М 2.2.3. Спорт	3.09	1,550,000	1,475,000	75,000	буџет, донатор
М 2.2.4. Образовање	2.79	1,400,000	1,350,000	50,000	буџет, донатор
3. СТРАТЕШКИ ЦИЉ: Обезбиједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралном дијелу општине, уз очување животне средине	78.80	39,580,000	13,785,000	25,795,000	
П 3.1. Побољшати услуге водоснабдијевања и канализације	45.62	22,915,000	3,990,000	18,925,000	
М 3.1.1. Водоснабдијевање	29.59	14,865,000	2,590,000	12,275,000	буџет, кредит, донатор, учешће грађана
М 3.1.2. Каналисање отпадних вода	16.03	8,050,000	1,400,000	6,650,000	буџет, кредит, донатор
П 3.2. Унаприједити квалитет ваздуха, земљишта и водотокова	13.02	6,540,000	1,950,000	4,590,000	
М 3.2.1. Топлификација града	8.32	4,180,000	1,390,000	2,790,000	буџет, кредит
М 3.2.2. Спречавање природних катастрофа	4.70	2,360,000	560,000	1,800,000	буџет, кредит
П 3.3. Унаприједити саобраћајну инфраструктуру и јавне површине	19.40	9,745,000	7,655,000	2,090,000	
М 3.3.1. Саобраћајна инфраструктура	18.41	9,245,000	7,245,000	2,000,000	буџет, кредит, донатори
М 3.3.2. Управљање јавним површинама	1.00	500,000	410,000	90,000	буџет, донатор

П 3.4. Унаприједити систем управљања чврстим отпадом	0.76	380,000	190,000	190,000	
М 3.4.1. Управљање чврстим отпадом	0.76	380,000	190,000	190,000	буџет, донатор
Укупно из стратешког документа	100.00	50,230,000	22,310,000	27,920,000	

ПРЕГЛЕД ПО ИЗВОРИМА ФИНАНСИРАЊА

(Износи у КМ и процентима)

Буџет ЈЛС	Средства обезбеђена по основу ЈПП	Средства предприступних и других фондова ЕУ
22,310,000	0	0
44.40%	0%	0%
Бесповратна средства других међународних донација	Кредитна средства међународних и других развојних институција	Други извори
6,255,000	20,105,000	1,560,000
12.49%	40.01%	3.10%

7 Оквир за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратегије развоја

Функција управљања локалним развојем у општини Теслић одвија се путем Одјељења за привреду и пољопривреду - Одсјека за локални економски развој и европске интеграције, (основан 2009. године, при кабинету Начелника општине Теслић). Одсјек представља једног од кључних носиоца развојних процеса на територији општине кроз праћење реализације развојне Стратегије, проналажење донаторских средстава и привлачење домаћих и страних инвеститора. Такође, Одсјек врши послове израде и спровођења стратешких докумената општине, припрема и реализује инвестиционе и донаторске пројекте из свих развојних сектора. И поред доминантног фокуса на привредни развој, према дефинисаним пословима и задацима, може се рећи да Одсјек врши улогу јединице за управљање развојем.

Особље Одсјека посједује знања, вјештине и искуство за самостално вођење процеса стратешког планирања. Међутим, осјећа се потреба за кадровским попуњавањем Одсјека, тј. запошљавањем особа које посједују знања и вјештине за управљање пројектима и стратешко планирање. За наредни период, уочене су сљедеће потребе за побољшањима: јачање аналитичке функције и успостављање јединствене базе података за управљање локалним развојем, јачање функције праћења и вредновања (и пројеката и стратегије у целини), те јачање интерне и екстерне координације и комуникације. У том смислу, ради даљег кадровског јачања, систематизацијом радних мјеста из 2017. године, предвиђено је да у Одсјеку буде систематизовано укупно 6 радних мјеста, од којих 2 нису попуњена и за која се у наредној години планира попуна.

Одсјек за развој и инвестиције имаће кључну оперативну улогу у координацији имплементације, праћења и вредновања Стратегије развоја у наредном периоду. Овај Одсјек ће, уз сталну сарадњу са начелником општине, координисати припрему и провођење трогодишњег плана

имплементације Стратегије, те усклађивање годишњих планова рада одјељења и плана буџета са планом имплементације. Одјељења и други носиоци имплементације пројеката и мјера треба да реализују и прате своје обавезе везане за имплементацију, праћење и вредновање из своје надлежности, укључујући уградњу приоритета у своје годишње планове, разраду и имплементацију одговарајућих пројеката и мјера, праћење стања индикатора и пројектно извјештавање. Сва одјељења и други носиоци имплементације ће информације о пројектним активностима и мјерама у оквиру својих надлежности достављати Одсјеку. Ова јединица ће водити укупне евиденције које се тичу индикатора развоја дефинисаних стратегијом (стратешких, секторских и пројектних), користећи Табеле варијабли за праћење индикатора, дате у прилогу Стратегије. Редовно и квалитетно попуњавање ове табеле довешће и до знатно бољег одвијања функције праћења и вредновања.

Важну улогу у имплементацији, праћењу и вредновању стратегије имаће Партнерство за развој општине Теслић, успостављено у септембру 2017. године. Партнерство укључује представнике општинске скупштине и извршне власти, представнике јавних установа и предузећа, приватног сектора, мјесних заједница, невладиних организација и других који су се одазвали позиву за Партнерство. Партнерство је активно учествовало у процесу израде стратегије, омогућујући допринос заинтересованих локалних актера кроз два организована састанка: разматрајући нацрт стратешке платформе на првом састанку, као и нацрт секторских планова и оперативних докумената, на другом састанку. У фази имплементације стратегије Партнерство ће се састати најмање два пута годишње, једном ради разматрања годишњег извјештаја о имплементацији (за претходну годину), а други пут ради годишњег ажурирања плана имплементације за наредне 1 + 2 године. За пружање оперативне подршке раду Партнерства задужен је Одсјек за развој и инвестиције.

Контролно вредновање имплементације стратегије развоја извршиће се пред крај петогодишњег периода имплементације (2022. године), а финално вредновање непосредно прије истека периода имплементације стратегије. Уз контролно вредновање извршиће се редеофинисање секторских планова и евентуална провјера даљње валидности стратешких циљева, док ће финално вредновање послужити као подлога за нови циклус стратешког планирања.

Табела 33. Преглед активности и одговорности за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање Стратегије развоја општине Теслић

Основне активности и одговорности за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратегије развоја	
Активности ^(*)	Надлежност (ко?)
Припрема/ажурирање Календара активности надлежног тијела или Јединице за управљање развојним активностима (ЈУРА***)	Носилац процеса: координатор Тима за имплементацију Стратегије развоја Учесници процеса: Остали чланови Тима
Припрема механизма и алата за праћење и извјештавање о остварењу стратегије развоја (укључујући локализоване циљеве одрживог развоја БИХ)	Носилац процеса: координатор Тима за имплементацију Стратегије развоја Учесници процеса: координатор Тима; колегиј начелника
Дефинисање приоритета на основу стратешко-програмских докумената за наредни 1+2 плански циклус	Носилац процеса: Тим за имплементацију Стратегије развоја Учесници у процесу: начелници одјељења; колегиј начелника; остали службеници Одсјека за ЛЕР

Припрема трогодишњих и годишњих планова рада одјељења, укључујући пројекте из стратегије развоја и везане редовне активности	Носилац процеса: руководиоци надлежних служби/одјељења ЈЛС Учесници процеса: службеници у одјељењима
Израда трогодишњег и годишњег плана рада ЈЛС (<u>за наредну годину</u>)	Носилац процеса: Одсјек за ЛЕР Учесници процеса: начелници одјељења, колегиј начелника
Укључивање кључних стратешких пројеката и активности у план Буџета (<u>за наредну годину</u>)	Носилац процеса: Одјељење за финансије Учесници процеса: колегиј начелника
Усклађивање годишњих планова рада одјељења и Годишњег плана рада ЈЛС са усвојеним Буџетом (<u>за наредну годину</u>)	Носилац процеса: координатор Тима Учесници процеса: начелници надлежних одјељења; колегиј начелника
Усвајање Годишњег плана рада ЈЛС (<u>за наредну годину</u>)	Носилац процеса: Начелник Учесници процеса: Скупштина општине
Разрада пројеката из Годишњег плана рада ЈЛС	Носилац процеса: Одсјек за ЛЕР Учесници процеса: надлежна одјељења
Праћење и привлачење екстерних извора финансирања пројеката	Носилац процеса: Одјељење за привреду и пољопривреду Учесници процеса: надлежна одјељења
Праћење спровођења Годишњег плана рада ЈЛС и остварења стратешких циљева	Носилац процеса: координатор Тима Учесници процеса: одјељења
Израда годишњих извјештаја о раду одјељења	Носилац процеса: координатор Тима Учесници процеса: колегијум начелника ЈЛС; начелници одјељења
Укључивање јавности/ Партнерске групе у праћење спровођења стратегије развоја(**)	Носилац процеса: Координатор Тима Учесници процеса: Партнерска група
Припрема и разматрање Извјештаја о развоју (за претходну годину)	Носилац процеса: координатор Тима Учесници процеса: Колегијум начелника
Припрема и разматрање Годишњег извјештаја о раду ЈЛС (за претходну годину)	Носилац процеса: Координатор Тима заједно са кабинетом начелника Учесници процеса: Колегиј начелника
Усвајање и објављивање Извјештаја о раду (за претходну годину)	Носилац Иницијатор и власник процеса: Начелник ЈЛС Учесници процеса: Скупштина општине
Усвајање и објављивање Годишњег извјештаја о раду ЈЛС (за претходну годину)	Носилац процеса: Начелник ЈЛС Учесници процеса: Скупштина општине
Остале важне активности: - Успостављање и унапријеђење међуопштинске сарадње - Покретање процеса евалуације стратегије развоја	Носилац процеса: координатор Тима Учесници процеса: Остали чланови Тима

8 Прилози

8.1 Сажети преглед стратешких циљева, приоритета и мјера

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
1. Стратешки циљ	Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број запослених на подручју општине	7393	8000
		Број пословних субјеката-правних лица	373	420
		Број пословних субјеката-предузетници	627	730
		Просјечна нето плата	749 КМ	1.400 КМ
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		4.355.000	1.420.000	5.775.000
1.1. Приоритет	Изградити подстицајно пословно окружење за развој малих и средњих предузећа (МСП) и предузетништва	Индикатори приоритета	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број малих и средњих предузећа	373	420
		Број предузетника	627	700
		Број сектора прерађивачке индустрије у којима је плата виша од просјечне	0	2
		Укупан број запослених у МСП сектору и предузетништву	7393	8000
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		3.005.000	810.000	3.815.000
1.1.1. Мјера	Институционална подршка МСП-има и предузетницима	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Обезбјеђење техничке подршке привредним субјектима у припреми пројеката за приступ средствима донаторских фондова	0	10
		Организација едукације привредника према исказаним приједлозима	0	4

		Промоција предузетништва- организација предузетничких такмичења за младе	1	7
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		15.000	10.000	25.000
1.1.2. Мјера	Финансијски механизми подршке привреди и запошљавању	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број подржаних привредних субјеката код којих је резултат подршке повећање броја радника	20	150
		Број новооснованих предузетничких дјелатности као резултат финансијске подршке почетним бизнисима	30	100
		Број запосених/ самозапослених припадника маргинализованих група	8	40
		Број подржаних привредних субјеката из прерађивачког сектора код којих је резултат подршке очитовао у повећању плата изнад просјека сектора	0	2
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		1.590.000	450.000	2.040.000
1.1.3. Мјера	Унапређење пословне инфраструктуре	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број инвеститора у ПЗ Ланара	4	8
		Број инвеститора у ПЗ Борје	2	4
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		1.400.000	350.000	1.750.000
1.2. Приоритет	Развити савремену и тржишно орјентисану пољопривреду	Индикатори приоритета	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027

		Број регистрованих пољопривредних газдинстава	1104	1200
		Број пољопривредних газдинстава која имају кооперантски однос са откупљивачима пољопривредних производа	31	60
		Број новоизграђених откупних капацитета	0	2
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.240.000	450.000	1.690.000
1.2.1. Мјера	Подстицаји за развој пољопривреде	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број пољопривредних газдинстава која су испунила критерије за остваривање права на подстицај за развој пољопривредне производње	183	200
		Број пољопривредних газдинстава за које је обезбијеђена подршка за набавку опреме и капиталне пројекте из буџета и екстерних извора финансирања	18	25
		Број донаторских пројеката који подржавају развој пољопривредне инфраструктуре	2	3
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.230.000	450.000	1.680.000
1.2.2. Мјера	Едукација пољопривредника из области сточарства, воћарства и производње биолошки исправне хране и одржавање манифестација у циљу промоције	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број одржаних едукација	10	10
		Број учесника на организованим манифестацијама	40	50
		Број пољопривредних произвођача који су	100	110

	пољопривредних произвођача	прошли организоване едукације		
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		10.000	0	10.000
1.3. Приоритет	Креирати туристички атрактивну заједницу	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Висина боравишне таксе од туризма годишње	77.488 KM	90.000 KM
		Број пословних субјеката у сектору туризма на подручју општине	20	30
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		110.000	160.000	270.000
1.3.1. Мјера	Развој и унапређење туристичких капацитета	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број ноћења на годишњем нивоу	187.000	250.000
		Број кревета у смјештајним капацитетима	1.000	1.100
		Број туристичких манифестација на годишњем нивоу	30	35
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		110.000	160.000	270.000

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
2. Стратешки циљ	Изградити локалну заједницу која омогућава интегрисан, динамичан и привлачан амбијент за све грађане	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Проценат грађана који су задовољни услугама социјалне заштите, спорта, културе и образовања	52-68% (социјална заштита 52%, културна дешавања и спорт 58%, рад вртића 68%)	Повећан степен задовољства за све услуге мин. 10%
		Број екстерно финасираних/ суфинансираних пројеката социјалне заштите, здравствене	н/а	5

		заштите, спорта, културе и образовања		
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		4.170.000	705.000	4.875.000
2.1. Приоритет	Побољшати ефикасност рада локалне управе	Индикатори приоритета	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Степен задовољства грађана административним услугама (годишња анкета)	87%	90%
		Број грађана присутних на јавним расправама	н/а	>10 по одржаној расправи
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		215.000	50.000	265.000
2.1.1. Мјера	Побољшање административних капацитета	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број нових услуга које је ЈЛС увела	0	3
		Степен задовољства знањем службеника исказан кроз анкету (%)	85	90
		Уведен ГИС систем у употребу	н/а	Систем у потпуности оперативан за подручје општине
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		215.000	50.000	265.000
2.2. Приоритет	Унаприједити рад јавних установа и предузећа	Индикатори приоритета	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Степен задовољства грађана квалитетом услуга примарне здравствене заштите	58%	65%
		Број корисника субвенције комуналних услуга	110	130
		Број клубова који користе спортску инфраструктуру у власништву Општине (јавних установа)	14	16

		Број регистрованих чланова Градске библиотеке	1.324	1.350
		Број дјеце предшколског узраста која користе услуге ЈУ за предшколско васпитање	137	150
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		3.955.000	655.000	4.610.000
2.2.1. Мјера	Здравствена и социјална заштита	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број уређених (реконструисаних, опремљених) теренских амбуланти	н/а	4
		Број пројеката суфинансираних екстерним средствима који доприносе бољој здравственој и социјалној заштити становништва	1	6
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		100.000	30.000	130.000
2.2.2. Мјера	Култура	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број подржаних КУД и НВО која се баве промоцијом културе	9	10
		Степен задовољства грађана културним дешавањима	54%	60%
		Број манифестација	5	5
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		1.030.000	500.000	1.530.000
2.2.3. Мјера	Спорт	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број реконструисаних и изграђених спортских објеката и терена	0	10
		Број чланова спортских клубова	1.220	1.300

		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		1.475.000	75.000	1.550.000
2.2.4. Мјера	Образовање	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број реконструисаних и изграђених објеката	8	12
		Број ученика и студената финансираних из буџета Општине	286+46	350
		Број предшколских установа	5	6
		Број корисника предшколских установа	400	420
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		1.350.000	50.000	1.400.000

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
3. Стратешки циљ	Обезбиједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралном дијелу општине, уз очување животне средине	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Проценат корисника који су задовољни пружањем комуналних услуга	Н/А	Мин. 70% испитаника
		Број система даљинског гријања	0	1
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		13.785.000	25.795.000	39.580.000
3.1. Приоритет	Побољшати услуге водоснабдијевања и канализације	Индикатори приоритета	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Ниво задовољства грађана квалитетом услуга водоснабдијевања и канализације	81% водоснабдијевање 40% канализација	85% 50%
		Број корисника прикључених на водоводну и канализациону мрежу	26.500 водоснабдијевање 12.500 канализација	30.000 15.000

		Број корисника пречистача отпадних вода	0	15.000
		Степен губитака на водоводној мрежи	42 %	35 %
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		3.990.000	18.925.000	22.915.000
3.1.1. Мјера	Водоснабдијевање	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Дужина водоводне мреже у експлоатацији (km)	153	350
		Капацитет постројења за прераду питке воде	60 л/с	120 л/с
		Број (km) реконструисане мреже	0	11
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		2.590.000	12.275.000	14.865.000
3.1.2. Мјера	Каналисање отпадних вода	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Дужина изграђене канализационе мреже (km)	55	85
		Број насеља обухваћених канализацијом	9	14
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		1.400.000	6.650.000	8.050.000
3.2. Приоритет	Унаприједити квалитет ваздуха, земљишта и водотокова	Индикатори приоритета	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број домаћинстава прикључених на систем даљинског гријања	0	1.000
		Годишњи износ трошкова јавне расвјете	420.000 KM	250.000 KM
		Дужина изграђених обалоутврда	2	4
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		1.950.000	4.590.000	6.540.000
3.2.1. Мјера	Топлификација града	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027

		Капацитет изграђених постројења за даљинско гријање за прву фазу	0	16 MW
		Количина произведене топлотне енергије у систему даљинског гријања	0	35 MWh/год
		Емисија CO2 на годишњем нивоу	6.221 т	752 т
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		1.390.000	2.790.000	4.180.000
3.2.2. Мјера	Спречавање природних катастрофа	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Износ улагања у опрему за превенцију природних катастрофа	100.000	150.000
		Износ улагања у изградњу обалоутврда	280.000	2.360.000
		Број лица обучених за поступање у ситуацијама природних катастрофа	20	50
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		560.000	1.800.000	2.360.000
3.3. Приоритет	Унаприједити саобраћајну инфраструктуру и јавне површине	Индикатори приоритета	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Ниво задовољства грађана општине квалитетом саобраћајне мреже (%)	50	60
		Ниво задовољства грађана општине квалитетом јавних површина (%)	51	60
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		7.655.000	2.090.000	9.745.000
3.3.1. Мјера	Саобраћајна инфраструктура	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Дужина асфалтне путне мреже	335 км	370 км
		Број кружних раскрсница	1	3
		Дужина пјешачких стаза км	12	20

		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		7.245.000	2.000.000	9.245.000
3.3.2. Мјера	Управљање јавним површинама	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број игралишта за дјецу	5	8
		Број уређених јавних површина за одмор и рекреацију	н/а	5
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		410.000	90.000	500.000
3.4. Приоритет	Унаприједити систем управљања чврстим отпадом	Индикатори приоритета	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Ниво задовољства грађана општине квалитетом услуге прикупљања и одвоза отпада (%)	67%	75%
		Број домаћинстава обухваћен одвозом отпада	6.720	7.200
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		190.000	190.000	380.000
3.4.1. Мјера	Управљање чврстим отпадом	Индикатори мјере	Полазне вриједности 2021	Циљне вриједности 2027
		Број возила за прикупљање отпада	4	8
		Проценат отпада који се рециклира	0	20
		Број санираних и рекултивисаних депонија	0	1
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		190.000	190.000	380.000

8.2 Детаљан преглед мјера

Стратешки циљ 1:

Веза са стратешким циљем	1. Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање		
Приоритет	1.1. Изградити подстицајно пословно окружење за развој малих и средњих предузећа (МСП) и предузетништва		
Назив мјере	1.1.1. Институционална подршка МСП-има и предузетницима		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Циљ ове мјере је пружити свобухватне податке потребне за оснивање и рад МСП и предузетницима. Ово подразумјева пружање свих релевантних информација од стране службеника Општине које подразумјевају: доступност упутстава и образаца за оснивање дјелатности за МСП, а посебно предузетнике чија је регистрација у надлежности Општине, убрзан процес издавања рјешења о регистрацији, достављање обавјештења о актуелним пројектима, јавним позивима домаћих и страних донатора, спровођење јавних расправа везаних за финансијске механизме подршке Општине, спровођење обука и пружања стручне помоћи при изради апликација за пројекте, обједињавање података о слободним пословним просторима и грађевинским парцелама те условима градње пословних објеката, креирање и вођење сајта Invest in Teslic, активно укључивање пословне заједнице у рад Општине путем Привредног савјета Општине Теслић, организација едукација према исказаним потребама, промоција предузетништва и организовање такмичења у предузетништву за младе. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: -Организација састанака/округлог стола Привредниг савјета и заинтересованих привредних субјеката о креирању подстицајних мјера привреди -Обезбјеђење техничке подршке привредним субјектима у припреми пројеката за приступ средствима донаторских фондова -Организација едукације привредника према исказаним приједлозима -Промоција предузетништва и организација предузетничких такмичења за младе (25.000 KM).		
Кључни стратешки пројекти		Очекивани крајњи резултат пројекта	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности** 2021	Циљне вриједности*** 2027

	Обезбјеђење техничке подршке приведним субјектима у припреми пројеката за приступ средствима донаторских фондова	0	10
	Организација едукације привредника према исказаним приједлозима	0	4
	Промоција предузетништва-организација предузетничких такмичења за младе	1	7
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Повећан број регистрованих МСП и предузетника уз повећање броја запослених.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 25.000 Извор: Буџет 15.000; Остали извори 10.000		
Период имплементације мјере	2024-2027. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Теслић		
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и пољопривреду, Завод за запошљава. РС,		
Циљне групе	Привредни субјекти, пољопривредни произвођачи, грађани, млади		

Веза са стратешким циљем	1. Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање
Приоритет	1.1. Изградити подстицајно пословно окружење за развој малих и средњих предузећа (МСП) и предузетништва
Назив мјере	1.1.2. Финансијски механизми подршке привреди и запошљавању
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Циљ ове мјере је повећати број запослених у МСП, анимирати младе и рањиве категорије становништва за покретање властитог посла, охрабрити сва лица која раде у „сивој зони“ на регистрацију дјелатности. Одјељење за привреду и пољопривреду ће у складу са економском ситуацијом и исказаним потребама пословне заједнице креирати финансијске мјере подстицаја, те кроз Програм подстицаја дефинисати потенцијалне кориснике, циљне групе, врсте подстицаја, намјену и механизме праћења ефеката подстицаја као и намјенског кориштења истих. Одјељење ће такође радити на припреми свих релевантних јавних позива

	којима донатори додјељују подстицаје за развој МСП и предузетништва. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Обезбјеђење средстава за запошљавање у привредним дјелатностима из буџета општине и екстерних извора са посебним акцентом на припаднике маргинализованих група (1.000.000 КМ) - Пројекат финансијске подршке запошљавању у почетним бизнисима (start up) са посебним акцентом на припаднике маргинализованих група (1.040.000)		
Кључни стратешки пројекти		Очекивани крајњи резултат пројекта	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Број подржаних привредних субјеката код којих је резултат подршке повећање броја радника	20	150
	Број новооснованих предузетничких дјелатности као резултат финансијске подршке почетним бизнисима	30	100
	Број запосених/ самозапослених припадника маргинализованих група	8	40
	Број подржаних привредних субјеката из прерађивачког сектора код којих се резултат подршке очитовао у повећању плата изнад просјека сектора	0	2
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Повећање броја регистрованих МСП и предузетника Повећање броја запослених Повећање плата у прерађивачком сектору		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 2.040.000 Извор: Буџет 1.590.000; Остали извори 450.000		
Период имплементације мјере	2024-2027		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Теслић		
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и пољопривреду		

Циљне групе	Постојећа МСП и предузетници, грађани који желе регистровати пословну дјелатност, са посебним фокусом на младе и припаднике различитих рањивих и маргинализованих група
-------------	---

Веза са стратешким циљем	1. Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање		
Приоритет	1.1. Изградити подстицајно пословно окружење за развој малих и средњих предузећа (МСП) и предузетништва		
Назив мјере	1.1.3. Унапређење пословне инфраструктуре		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Мјера је усмјерена ка пословним субјектима који желе да прошире своју пословну дјелатност као и на нове инвеститоре који би започели своју пословну активност на подручју општине Теслић. Кроз мјеру ће бити обезбијеђена финансијска подршка у погледу олакшица за наведене субјекте и кроз изградњу потребне инфраструктуре у пословним зонама Борје и Ланара. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Подршка привредним субјектима при градњи пословних објеката у пословним зонама кроз обезбјеђење повољних услова и рокова плаћања - Ажурирање базе података о активним привредним субјектима и инвестиционим локацијама на подручју општине - Изградња инфраструктуре у пословној зони „Ланара“ (1.500.000 КМ) - Изградња инфраструктуре у пословној зони „Борја“ (250.000 КМ)		
Кључни стратешки пројекти		Очекивани крајњи резултат пројекта	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Број инвеститора у ПЗ Ланар	4	8
	Број инвеститора у ПЗ Борје	2	4
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализација мјере допринијеће повећању броја инвестиција, олакшању услова за инвестирање и доћи ће до повећања броја привредних субјеката.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.750.000 Извор: Буџет 1.400.000 Остали извори 350.000		
Период имплементације мјере	2024-2027		

Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Теслић
Носиоци мјере	Одјељење за стамбено-комуналне послове
Циљне групе	Заинтересовани инвеститори, постојећа привредна друштва

Веза са стратешким циљем	1. Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање		
Приоритет	1.2. Развити савремену и тржишно орјентисану пољопривреду		
Назив мјере	1.2.1. Подстицаји за развој пољопривреде		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Мјера је фокусирана на рурална подручја у којима је једна од основних грана привреде пољопривреда. Обзиром на то и на трендове депопулације сеоских подручја, креирана је подршка очувању постојеће производње и њеном даљем развоју. Кроз ове мјере које су усмјерене на финансијску подршку оствареној производњи и изградњи нових објеката и набавци опреме, намјеравају се креирати нова радна мјеста и очувати постојећа. Мјера је усмјерена на развој воћарске, сточарске и повртарске производње. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Обезбјеђење финансијске подршке програму подстицаја (субвенција) у пољопривреди из властитих и екстерних извора (1.120.000 КМ) - Подршка пројектима намијењеним набавци опреме за прераду, чување и дистрибуцију пољопривредних производа (450.000 КМ) - Пројекат одржавања манифестације "Плодови села-домаће је најбоље" и Овновијада (110.000 КМ)		
Кључни стратешки пројекти		Очекивани крајњи резултат пројекта	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Број пољопривредних газдинстава која су испунила критерије за остваривање права на подстицај за развој пољопривредне производње	183	200
	Број пољопривредних газдинстава за које је обезбијеђена подршка за набавку опреме и капиталне	18	25

	пројекте из буџета и екстерних извора финансирања		
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Финансијска подршка кроз подстицаје ће омогућити бољи положај пољопривредних произвођача на тржишту, већу профитабилност производње и могућност улагања у модернизацију производње.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.680.000 Извор: Буџет 1.230.000 Остали извори 450.000		
Период имплементације мјере	2023-2027		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општинска управа Теслић		
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и пољопривреду		
Циљне групе	Постојећи пољопривредни произвођачи, лица која планирају да започну дјелатност у пољопривреди		

Веза са стратешким циљем	1. Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање		
Приоритет	1.2. Развити савремену и тржишно орјентисану пољопривреду		
Назив мјере	1.2.2. Едукација пољопривредника из области сточарства, воћарства и производње биолошки исправне хране и одржавање манифестација у циљу промоције пољопривредних произвођача		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Пренос знања, увођење нових технологија и савремених трендова у пољопривреди су предуслови за добре резултате у производњи и за њену профитабилност. У том смислу, обезбијеђене су мјере подршке пољопривредним произвођачима које се огледају у обукама, студијским посјетама, размјени искустава и промоцији произвођача на различитим манифестацијама. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Пројекат одржавања едукација пољопривредних произвођача (6.000 КМ) - Пројекат одржавања платформе "Теслић маркет" (4.000 КМ)		
Кључни стратешки пројекти		Очекивани крајњи резултат пројекта	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Број одржаних едукација	10	10

	Број учесника на организованим манифестацијама	40	50
	Број пољопривредних произвођача који су прошли организоване едукације	100	110
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Усвајање нових знања је предуслов за увођење нових технологија у производњу хране и њену прераду, што доприноси већој профитабилности и бољој позицији на тржишту. Наступи на сајамским манифестацијама доприносе промоцији пољопривредних произвођача и тиме бољем позиционирању код купаца.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 10.000 Извор: Буџет 10.000		
Период имплементације мјере	2023-2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општинска управа Теслић		
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и пољопривреду		
Циљне групе	Постојећи пољопривредни произвођачи, лица која планирају да започну пољопривредну производњу		

Веза са стратешким циљем	1. Креирати услове за интензиван привредни раст и запошљавање
Приоритет	1.3. Креирати туристички атрактивну заједницу
Назив мјере	1.3.1. Развој и унапређење туристичких капацитета
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Кроз мјере подршке туристичким субјектима ће бити обезбијеђена финансијска подршка пројектима финансираним/суфинансираним из екстерних извора, који имају за циљ развој капацитета и конкурентности пружаоца услуга у туризму. Обезбиједиће се континуирано праћење постојећих капацитета и пружена подршка едукацији кадрова у туризму. За најзначајније локације за развој туризма је предвиђено да се уради зонинг план (плато Вучије планине). Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Пројекат финансијске подршке развоју вјерског, манифестационог, спортског и других видова туризма (250.000 КМ) - Организација програма едукације кадрова у туризму - Израда зонинг плана за подручје Вучије Планине (20.000 КМ) - Израда базе података приватног смјештаја

Кључни стратешки пројекти		Очекивани крајњи резултат пројекта	
		Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)		
	Висина боравишне таксе од туризма годишње	77.488 КМ	90.000 КМ
	Број пословних субјеката у сектору туризма на подручју општине	20	30
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Предвиђене активности ће довести до унапређења туристичке понуде на подручју општине, довести до креирању нових туристичких производа и до боље промоције туристичких потенцијала.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 270.000 Извор: Буџет 110.000 Остали извори 160.000		
Период имплементације мјере	2023-2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Туристичка организација општине Теслић		
Носиоци мјере	Туристичка организација општине Теслић		
Циљне групе	Пружаоци услуга у туризму, туристи		

Стратешки циљ 2:

Веза са стратешким циљем	2. Изградити локалну заједницу која омогућава интегрисан, динамичан и привлачан амбијент за све грађане
Приоритет	2.1. Побољшати ефикасност рада локалне управе
Назив мјере	2.1.1. Побољшање административних капацитета
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	У планском периоду, у фокусу ће бити скраћивање рокова за издавање дозвола, увођење ГИС система, израда просторно планске документације и унапређење у процесу издавања дозвола за градњу. У погледу изградње капацитета биће одржаване континуиране обуке службеника. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Унапређење услужне и развојне компоненте општинске администрације - Одржавање и унапређење web странице са он-лине сервисом за комуникацију са грађанима

	- Унапређење механизма за издавање одобрења за грађење, и увођење надоградња GIS-а (геоинф. система) (90.000 КМ) - Израда просторног плана општине (60.000 КМ) - Израда урбанистичког плана општине (115.000 КМ) - Унапређење знања и вјештина службеника општинске управе по годишњем плану		
Кључни стратешки пројекти		Очекивани крајњи резултат пројекта	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Број нових услуга које је ЈЛС увела	0	3
	Степен задовољства знањем службеника исказан кроз анкету (%)	85	90
	Уведен ГИС систем у употребу	н/а	Систем у потпуности оперативан за подручје општине
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Увођењем нових технологија, дигитализацијом, аутоматизацијом процеса и унапређењем знања и вјештина службеника, створиће се претпоставке за повећање ефикасности рада, скраћивање рокова поступања и квалитета пружених услуга грађанима и другим корисницима општинских услуга.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 265.000 Извор: Буџет 215.000 Остали извори 50.000		
Период имплементације мјере	2023-2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општинска управа Теслић		
Носиоци мјере	Одјељење за општу управу Одјељење за просторно уређење		
Циљне групе	Корисници услуга општинске управе, пословна заједница		
Веза са стратешким циљем	2. Изградити локалну заједницу која омогућава интегрисан, динамичан и привлачан амбијент за све грађане		
Приоритет	2.2. Унаприједити рад јавних установа и предузећа		

Назив мјере	2.2.1. Здравствена и социјална заштита		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Фокус у области здравствене заштите ће у планском периоду бити на унапређењу рада у теренским амбулантама, што ће обухватити њихову реконструкцију, изградњу нових објеката и опремање потребном опремом. Активности су усмјерене на побољшање квалитета и доступности здравствене заштите, посебно у руралним срединама. У области социјалне заштите ће фокус бити на реализацији пројеката који се односе на унапређење положаја маргинализованих група, стварању претпоставки за увођење нових видова заштите и унапређењу комуникације са корисницима услуга. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Пројекат уређења и опремања теренских амбуланти (100.000 КМ) - Пројекат уклањања архитектонских баријера (30.000 КМ)		
Кључни стратешки пројекти		Очекивани крајњи резултат пројекта	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Број уређених (реконструисаних, опремљених) тересних амбуланти	н/а	4
	Број пројеката суфинансираних екстерним средствима који доприносе бољој здравственој и социјалној заштити становништва	1	6
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Унапређењем инфраструктурних претпоставки за пружање здравствене заштите (реконструкција и опремање амбуланти) допринијеће бољој и доступнијом здравственој заштити. Корисници ће имати олакшан приступ здравственој заштити. У социјалној заштити ће се радити на обезбјеђењу нових видова подршке корисницима и бољој социјалној заштити што ће утицати на њихов положај и квалитет живота.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 130.000 Извор: Буџет 100.000 Остали извори 30.000		
Период имплементације мјере	2023-2027		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Дом здравља „Свети сава“ Центар за социјални рад		
Носиоци мјере	Дом здравља „Свети сава“; Центар за социјални рад		

Циљне групе	Корисници здравствене и социјалне заштите
-------------	---

Веза са стратешким циљем	2. Изградити локалну заједницу која омогућава интегрисан, динамичан и привлачан амбијент за све грађане		
Приоритет	2.2. Унаприједити рад јавних установа и предузећа		
Назив мјере	2.2.2. Култура		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	У области културе, приоритет ће бити подршка функционисању центра за културу, који би био кровна организација на подручју општине која се бави културним дешавањима. Кроз активности које ће бити проведене, радиће се на повећању броја културних дешавања, броја организација које се баве културом и на инфраструктурним претпоставкама за одржавање културних дешавања-у погледу санације друштвених домова. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Успостављање центра за културу (340.000 КМ) - Пројекат подршке културно-аматерским друштвима (450.000) - Реконструкција локалних домова МЗ (140.000 КМ) - Финансијска Подршка пројектима НВО у области културе (600.000)		
Кључни стратешки пројекти			Очекивани крајњи резултат пројекта
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Број подржаних КУД и НВО која се баве промоцијом културе	9	10
	Степен задовољства грађана културним дешавањима	54%	60%
	Број манифестација	5	5
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Подршком Културном центру ће се омогућити да он унаприједи културна дешавања на подручју општине, да оствари бољу комуникацију са организацијама и појединцима који се баве културом.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.530.000 Извор: Буџет 1.030.000 Остали извори 500.000		
Период имплементације мјере	2023-2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општинска управа Теслић		
Носиоци мјере	Културни центар		

Циљне групе	Организације које се баве културом, корисници културних садржаја, туристи који посјећују Теслић
-------------	---

Веза са стратешким циљем	2. Изградити локалну заједницу која омогућава интегрисан, динамичан и привлачан амбијент за све грађане		
Приоритет	2.2. Унаприједити рад јавних установа и предузећа		
Назив мјере	2.2.3. Спорт		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Фокус у области спорта ће бити на модернизацији и изградњи спортске инфраструктуре, која ће омогућити претпоставке за достизање бољих резултата спортиста и спортских клубова. Осим наведеног, унапређењем спортске инфраструктуре ће се стећи услови за организацију такмичења вишег ранга, што ће позитивно утицати и на број посјетилаца општине Теслић и утицати на генерисање већих прихода на подручју општине. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Подршка спортским удружењима и клубовима по годишњем програму (1.400.000 КМ) - Реконструкција објекта стрелишта и завршетак изградње ваздушног стрелишта (150.000 КМ)		
Кључни стратешки пројекти			Очекивани крајњи резултат пројекта
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Број реконструисаних и изграђених објеката и спортских терена	0	10
	Број чланова спортских клубова	1220	1300
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Унапређењем спортске инфраструктуре ће се омогућити претпоставке за постизање бољих резултата, што ће позитивно утицати на опредјељење младих и дјеце да се баве спортом. Такође, инфраструктурне претпоставке ће утицати на повећање броја посјетилаца који долазе у Теслић (туриста и такмичара).		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.550.000 Извор: Буџет 1.475.000 Остали извори 75.000		
Период имплементације мјере	2023-2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Одјељење за друштвене дјелатности		
Носиоци мјере	ЈУ Спортски центар Радољинка		
Циљне групе	Млади, спортски колективи		

Веза са стратешким циљем	2. Изградити локалну заједницу која омогућава интегрисан, динамичан и привлачан амбијент за све грађане		
Приоритет	2.2. Унаприједити рад јавних установа и предузећа		
Назив мјере	2.2.4. Образовање		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	У области образовања активности ће бити усмјерене на реконструкцију и изградњу спортских терена и игралишта, која ће обухватити и реконструкцију и изградњу фискултурних сала. Осим наведеног, намјера је да се створе претпоставке за већи обухват дјеце која су обухваћена предшколским образовањем, кроз опремање адекватних простора у сеоским срединама. У области средњег и високог образовања, акценат ће бити на обезбјеђењу средстава за стипендирање ученика и студената. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Пројекат реконструкције и изградње школских игралишта (75.000) - Пројекат проширења обухвата дјеце предшколског узраста у руралним срединама (75.000 КМ) - Пројекат стипендирања ученика и студената (1.250.000 КМ)		
Кључни стратешки пројекти			Очекивани крајњи резултат пројекта
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Број реконструисаних и изграђених објеката	8	12
	Број ученика и студената финансираних из буџета Општине	286 46	350
	Број предшколских установа	5	6
	Број корисника предшколских установа	400	420
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Унапређењем инфраструктуре у образовању ће се створити бољи услови за рад ученика и наставног особља и тиме допринијети бољим резултатима у раду. Финансијском подршком коју пружа општина ученицима и студентима ће се олакшати услови школовања и смањење финансијских издатака њихових породица.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.400.000 Извор: Буџет 1.350.000 Остали извори: 50.000		
Период имплементације мјере	2023-2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општинска управа Теслић		

Носиоци мјере	Одјељење за друштвене дјелатности
Циљне групе	Ученици, студенти, наставно особље

Стратешки циљ 3:

Веза са стратешким циљем	3. Обезбиједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралном дијелу општине, уз очување животне средине	
Приоритет	3.1. Побољшати услуге водоснабдијевања и канализације	
Назив мјере	3.1.1. Водоснабдијевање	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	У планском периоду ће фокус бити на завршетку изградње и реконструкције постојећег система водоснабдијевања из градског водовода. Ови радови ће обухватити изградњу водоводне мреже у сјеверном дијелу општине, реконструкцију и проширење водозахвата у Студенцима и реконструкцију главног цјевовода. У сеоским срединама ће бити реализоване активности на реконструкцији и изградњи сеоских водовода. Након завршетка наведених активности, биће створени предуслови за квалитетно снабдијевање питком водом за око 70% становника општине. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Изградња резервоара и пумпних станица водоводног подсистема II висинске зоне са примарним, транспортним и потисно повратним цјевоводима за насеља Ранковић, Радња, Растуша, Осивица, (1.500.000 КМ) - Изградња секундарне водоводне мреже у насељима Радња, Растуша, Осивица, Укриница, Чечава, Љељуг и Влајићи (5.000.000) - Унапређење снабдијевања водом МЗ које нису обухваћене снабдијевањем из градског водовода (900.000 КМ) - Израда пројектне документације за реконструкцију филтер станице и примарног вода градског водовода (150.000 КМ) - Реконструкција и проширење капацитета филтер станице и реконструкција примарног вода градског водовода (7.300.000 КМ) - Израда програма санитарне заштите изворишта Студенци (15.000) - Унапређење комуникације са корисницима услуга водоснабдијевања. Кључни стратешки пројекти: - Реконструкција и проширење капацитета филтер станице и реконструкција примарног вода градског водовода. Процијењена вриједност пројекта је 7.300.000 КМ.	
Кључни стратешки пројекти	Реконструкција и проширење капацитета филтер станице и реконструкција примарног вода градског водовода	Очекивани крајњи резултат пројекта
		- континуитет и стабилност снабдијевања привредних субјеката водом; - економски ефекат; - даље ширење водоводне

		мреже, потенцијално и испорука воде сусједним општинама.	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Дужина водоводне мреже у експлоатацији (km)	153	350
	Капацитет постројења за прераду питке воде	60 л/с	120 л/с
	Број km реконструисане мреже	0	11
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Унапређењем система водоснабдијевања стварају се услови за развој локалне заједнице, за останак становништва (нарочито у руралним подручјима) и за очување животне средине.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 14.865.000 Извор: Буџет 2.590.000 Остали извори 12.275.000		
Период имплементације мјере	2022-2025. године		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Теслић ЈКП Рад Теслић		
Носиоци мјере	Општина Теслић; ЈКП Рад Теслић; Извођачи радова		
Циљне групе	Становништво општине Теслић, привредни субјекти		

Веза са стратешким циљем	3. Обезбиједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралном дијелу општине, уз очување животне средине	
Приоритет	3.1. Побољшати услуге водоснабдијевања и канализације	
Назив мјере	3.1.2. Каналисање отпадних вода	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Приоритетне активности се односе на изградњу пречистача отпадних вода и канализационе мреже у приградским насељима. Након завршетка предвиђених активности, биће створене претпоставке за обухват око 40% становништва на систем за каналисање и пречишћавање отпадних вода. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Изградња канализационе мреже за насеља Бања Врућица, Доња Врућица, Гомјеница, Бардаци, Барићи, Ружевић, Рудник, Ђулић, Стењак и Жарковина (2.850.000 KM) - Изградња пречистача отпадних вода (5.200.000 KM) Кључни стратешки пројекат: -Изградња пречистача отпадних вода капацитета 20.500 ЕС. Вриједност пројекта 5.200.000 KM.	
Кључни стратешки пројекти	Изградња пречистача отпадних вода капацитета 20.500 ЕС	Очекивани крајњи резултат пројекта

		-Створене претпоставке за пречишћавање отпадних вода за градско и приградско подручје општине Теслић -Смањено загађење ријеке Усоре	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	-Дужина изграђене канализационе мреже (km)	55	85
	-Број насеља обухваћених канализацијом	9	14
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Изградњом пречистача отпадних вода и канализационе мреже се стварају претпоставке за смањење загађења водотока, посебно ријеке Усоре. Реализацијом предвиђених активности се утиче и на изглед животне средине, што утиче и на квалитет туристичке понуде.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 8.050.000 Извор: Буџет 1.400.000 Остали извори 6.650.000		
Период имплементације мјере	2023-2026		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општинска управа Теслић		
Носиоци мјере	Општинска управа Теслић; ПКД Рад		
Циљне групе	Становништво градских и приградских насеља, туристи		

Веза са стратешким циљем	3. Обезбиједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралном дијелу општине, уз очување животне средине
Приоритет	3.2. Унаприједити квалитет ваздуха, земљишта и водотокова
Назив мјере	3.2.1. Топлификација града
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Активности ће бити усмјерене на припрему документације неопходне за изградњу постројења за даљинско гријање на градском подручју и изградњу пилот постројења. Реализацијом предвиђених активности биће створене претпоставке за значајно смањење аеро загађења на градском подручју. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Израда пројектне документације за изградњу система даљинског гријања градског подручја (400.000 KM) - Изградња пилот постројења топлификације градског подручја (2.000.000 KM)

	- Израда студија енергетске ефикасности за јавне објекте на подручју општине (30.000 KM) - Реконструкција школских и других јавних објеката и увођење мјера енергетске ефикасности (1.000.000 KM) - Реконструкција јавне расвјете и увођење ЛЕД расвјетних тијела (750.000 KM) Кључни стратешки пројекат: -Изградња пилот постројења топлификације градског подручја (2.000.000 KM) -Реконструкција школских и других јавних објеката и увођење мјера енергетске ефикасности (1.000.000 KM)		
Кључни стратешки пројекти	-Изградња пилот постројења топлификације градског подручја -Реконструкција школских и других јавних објеката и увођење мјера енергетске ефикасности	Очекивани крајњи резултат пројекта	
		-Смањено аеро загађење градског подручја -Унапријеђен квалитет живота становништва -Смањена потрошња енергије у јавним објектима -повећан комфор у јавним објектима за кориснике и запослене	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	-Капацитет изграђених постројења за даљинско гријање за прву фазу	0	16 MW
	-Количина произведене топлотне енергије у систему даљинског гријања	0	35 MWh/год
	Емисија CO ₂ на годишњем нивоу	6.221 т	752 т
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Изградњом постројења за даљинско гријање ће се значајно смањити емисија стакленичких гасова, чиме ће се допринијети квалитету зрака, даће позитиван допринос здрављу становништва и утицати на изглед града, обзиром да ће бити смањено одлагање огревног дрвета на јавним површинама.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 4.180.000 Извор: Буџет 1.390.000 Остали извори 2.790.000		
Период имплементације мјере	2025-2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општинска управа Теслић		
Носиоци мјере	Пројектни тим за имплементацију		

Циљне групе	Становништво градског подручја
-------------	--------------------------------

Веза са стратешким циљем	3. Обезбиједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралном дијелу општине, уз очување животне средине		
Приоритет	3.2. Унаприједити квалитет ваздуха, земљишта и водотокова		
Назив мјере	3.2.2. Спречавање природних катастрофа		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Фокус ће бити на завршетку обалоутврда на градском подручју чиме ће се спријечити поплаве у насељима која су најугроженија. Осим наведеног, у домену превенције природних катастрофа, активности ће бити проведене на опремању и обучавању јединица за дјеловање у кризним ситуацијама. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Регулација корита Мале и Велике Усоре (1.800.000 КМ) - Пројекат опремања територијалне ватрогасне јединице према годишњем програму (500.000 КМ) - Пројекат опремања јединица цивилне заштите (60.000 КМ) Кључни стратешки пројекат: -Регулација корита Мале и Велике Усоре. Процијењена вриједност радова 1.800.000 КМ		
Кључни стратешки пројекти	-Регулација корита Мале и Велике Усоре	Очекивани крајњи резултат пројекта	
		Спријечене поплаве у насељу Гај	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Износ улагања у опрему за превенцију природних катастрофа	100.000	150.000
	Износ улагања у изградњу обалоутврда	280.000	2.360.000
	Број лица обучених за поступање у ситуацијама природних катастрофа	20	50
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Провођењем мјера превенције природних катастрофа ће се директно утицати на спречавање деградација земљишта (спречавање ерозије и загађења узроковане поплавама). Проведене мјере ће и визуелно унаприједити простор поред ријека и омогућити развој спортске и рекреативне инфраструктуре.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 2.360.000 Извор: Буџет 560.000 Остали извори 1.800.000		

Период имплементације мјере	2024-2027.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општинска управа Теслић
Носиоци мјере	Одјељење за стамбено комуналне послове
Циљне групе	Становници градских и приградских насеља, привредни субјекти

Веза са стратешким циљем	3. Обезбиједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралном дијелу општине, уз очување животне средине	
Приоритет	3.3. Унаприједити саобраћајну инфраструктуру и јавне површине	
Назив мјере	3.3.1. Саобраћајна инфраструктура	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Путна инфраструктура представља основу за развој локалних заједница. С тим у вези, потребно је стално унапређење и модернизација постојеће инфраструктуре и изградња нове. Приоритет у планском периоду ће бити изградња и модернизација локалних путева, реконструкција мостова, укључујући и градски мост и изградња кружних раскрсница. у погледу унапређења сигурности учесника у саобраћају, биће изграђене пјешачке стазе на најзначајнијим путним правцима. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Пројекат модернизације и одржавања мреже локалних путева (950.000 КМ) - Изградња улица према годишњем програму (1.400.000 КМ) - Реконструкција градског моста (500.000 КМ) - Изградња пјешачких стаза по годишњем програму (300.000 КМ) - Изградња бициклистичких стаза (45.000 КМ) - Модернизација некатегорисаних путева према годишњем плану (5.450.000 КМ) - Реконструкција мостова на ријеци Великој Усори у локалитетима Округла, Орид, Црквена, Слатина (500.000 КМ) - Пројекат изградње пјешачке стазе на изграђеним заштитним насипима на локалитету низводно од градског моста (100.000 КМ) Кључни стратешки пројекти: -Реконструкција градског моста (500.000 КМ) -Пројекат модернизације и одржавања мреже локалних путева (5.450.000 КМ) -Изградња улица према годишњем програму (1.400.000 КМ)	
Кључни стратешки пројекти	-Реконструкција градског моста -Пројекат модернизације и одржавања мреже локалних путева -Изградња улица према годишњем програму	Очекивани крајњи резултат пројекта -Унапријеђена саобраћајна повезаност -Модернизовано 35 км путева -Изграђене 2 кружне раскрснице -Изграђено 8 км нових пјешачких стаза

Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	-Дужина асфалтне путне мреже	335 km	370 km
	-Број кружних раскрсница	1	3
	-Дужина пјешачких стаза км	12	20
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализацијом предвиђених активности ће се унаприједити комуникација на подручју општине, смањити саобраћајне гужве и унаприједити сигурност учесника у саобраћају.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 9.245.000 Извор: Буџет 7.245.000 Остали извори 2.000.000		
Период имплементације мјере	2023-2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општинска управа Теслић		
Носиоци мјере	Одјељење за стамбено комуналне послове		
Циљне групе	Становништво, привреда, туристи.		

Веза са стратешким циљем	3. Обезбиједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралном дијелу општине, уз очување животне средине		
Приоритет	3.3. Унаприједити саобраћајну инфраструктуру и јавне површине		
Назив мјере	3.3.2. Управљање јавним површинама		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Јавне површине и њихово одржавање захтијевају стално улагање и унапређење. У том погледу приоритет ће бити на изградњи нових и одржавању постојећих површина намијењених за одмор, спорт и рекреацију. Најзначајнија активност предвиђа реконструкцију градског трга. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Пројекат реконструкције централног манифестационог трга (200.000 КМ) - Пројекат подршке уређења мјесних гробаља (300.000 КМ)		
Кључни стратешки пројекти		Очекивани крајњи резултат пројекта	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	-Број игралишта за дјецу -Број уређених јавних површина за одмор и рекреацију	5 н/а	8 5

Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Сталним улагањима у одржавање јавних површина се омогућава бављење спортско рекреативним активностима за дјецу, младе, пензинере и друге категорије становништва.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 350.000 Извор: Буџет 410.000 Остали извори 90.000
Период имплементације мјере	2023-2027.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општинска управа Теслић
Носиоци мјере	КП Комуналац
Циљне групе	Дјеца, млади, спортске организације, туристи, пензионери

Веза са стратешким циљем	3. Обезбиједити равномјеран развој комуналне инфраструктуре у урбаном и руралном дијелу општине, уз очување животне средине		
Приоритет	3.4. Унаприједити систем управљања чврстим отпадом		
Назив мјере	3.4.1. Управљање чврстим отпадом		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Главне активности у погледу управљања чврстим отпадом ће бити усмјерене на проширење обухвата прикупљања отпада, посебно у руралним срединама и на рекултацији градске депоније. Осим наведеног, биће потребно дефинисати нову локацију за збрињавање отпада. Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере: - Проширење капацитета и рекултација градске депоније (300.000) - Израда студије изводљивости рекултације депоније и за увођење система раздвајања чврстог отпада (30.000 КМ) - Проширење обухвата прикупљања чврстог отпада (50.000 КМ) - Унапређење комуникације са корисницима услуга управљања чврстим отпадом		
Кључни стратешки пројекти			Очекивани крајњи резултат пројекта
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне Вриједности 2021	Циљне Вриједности 2027
	Број возила за прикупљање отпада	4	8
	Проценат отпада који се рециклира	0	20
	Број санираних и рекултивисаних депонија	0	1

Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Набавком нових возила ће се омогућити повећање обухвата прикупљања отпада и увођење његовог раздвајања. Тиме ће се смањити количина отпада који се депонује и на тај начин смањити загађење земљишта и водотока.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 380.000 Извор: Буџет 190.000 Остали извори 190.000
Период имплементације мјере	2024-2027.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	КП Комуналац
Носиоци мјере	КП Комуналац
Циљне групе	Становништво општине Теслић